Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 25 май
ШАНБА
№ 99 (5.141).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

СССР Бош вазири Ўзбекистонда

Мамлакатни тангликдан фақат биргаликда олиб чиқишимиз мумкин

СССР Бош вазири В. С. Павловнинг вазирликлар, маҳкамалар, бирлашмалар, концернлар раҳбарлари ва жамоат ташкилотларининг вакиллари билан Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасида бўлган учрашуви ишчан амалий вазиятда ўтди. Учрашув мамлакатни танг вазиятдан чиқариш учун ҳал этиш керак бўлган кўпгина масалаларга бағишланди.

Иттифоқ Бош вазири 1992 йил режаларини тайёрлаш борасидаги ишни бошқарув идоралари учун биринчи даражали вазифа деб атади. Оғизда бозорга ўтиш ва маҳаллийлаштиришни эълон қилиб, биз жуда кўп вақтни баҳс-мунозаралар билан йўқотдик, корхоналар ва республикаларнинг ресурсларидан ўзаро алоқалар ўрнатиш, чет элдаги шериклар билан шартномалар тузиш учун фойдаланишнинг реал йўлларини таклиф қилмадик. Аслини олганда, хўжалик соҳасидаги ҳамжиҳатлик омили аввалгидек қолди. Натижада кўпгина тармоқлар танг аҳволга тушиб қолди. Чунончи, енгил саноат хом ашё ва материаллар йўқлиги туфайли тўхтаб-тўхтаб ишлаяпти, кераклн молларни зарур ҳажмда чиқармаяпти.

В. С. Павлов келаси йил режалари тўғрисида гапириб, хўжалик соҳасидаги ҳамжиҳатлик қоидаларини белгилаб олиш учун қатъий бурилиш ясаш кераклигини таъкидлади. Қуйидан юқорига режалаштириш принципи ўзгармай қолаяпти, республикалар, ўлкалар, вилоятлар, корхоналар, таъминот идоралари ўртасидаги шартномалар балансларни ишлаб чиқиш учун қайд қилиниши, лекин асло ўзгартирилмаслиги ва тузатиш киритилмаслиги керак. Шартнома реал ва ўзгармас асосга айланиши лозим.

Бош вазир шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги ўзаро муносабатлар масалаларига катта эътибор қаратди. Қишлоқ хўжалиги ҳозир ниҳоятда мураккаб аҳволга тушиб қолган устун тармоқдир. Шуни тан олиш керакки, янги харид нархлари учун асос қилиб олинган даража қишлоқ хўжалигига етказиб берилаётган саноат маҳсулотлари қийматининг ҳақиқий даражасига мос келмайди. Қишлоқда зарур иқтисодий рағбатлантирувчи омилларни вужудга келтириш учун компенсация масаласини ҳал этиш керак. Иқтисодий омиллар ишлаб чиқаришни оширишга, уни жадаллаштиришга хизмат қилиши лозим.

Қишлоқ хўжалиги техникасини янада мустаҳкамроқ ва пишиқроқ қилиш қишлоқни оёққа турғазишда ёрдам берадиган тадбирлардандир. Бундай техниканинг қанчасини олишса, деярли шунчасини рўйхатдан ўчиришади, у белгиланган муддатидан деярли икки баравар кам вақт хизмат қилади. Ваҳоланки, техниканинг ва эҳтиёт қисмларнинг нархи ошаяпти ва бу иқтисодий кўрсаткичларни сезиларли даражада ёмонлаштиряпти. Қишлоқда техниканинг хизмат муддатини узайтириш, саноат корхоналари эса унинг кафолатли ишлаши муддатини узайтиришлари муҳимдир.

Бош вазир қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг барча турларига давлат буюртмасини камайтириш зарур, деган фикрни билдирди. Майли у, 70 фоиздан ошмасин, қолган қисмини эса ишлаб чиқарувчилар ўз билганларича тасарруф этиб, шартнома нархларида сотаверсинлар.

Тангликдан чиқиш учун қувватларни ишга туширишни тезлаштириш лозим. Инвестицияларни қисқартириш — бу боши берк кўчага кириб қолишдир. Бу ҳолда биз самарадорликни ошириш ва иқтисодиётни қайта йўналтириш учун, техника билан қайта қуролланиш учун ҳеч нарса қила олмай қоламиз.

В. С. Павлов ҳамма жойда ғайрат билан меҳнат қилинган тақдирдагина халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни, озиқ-овқат тайёрлашни, ҳозир одамларга керак бўлган барча нарсаларни етиштиришни кўпайтириш мумкин бўлади, деб таъкидлади. Иқтисодиётни мустаҳкамлаш — бу аввало интизомни мустаҳкамлашдир.

Шундан кейин Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов нутқ сўзлади. У дастлабки маълумотларга кўра, табиий офат натижасида республика 350 миллион сўмлик зарар кўрганлигини маълум қилди. Минглаб уйлар, юзлаб километр йўллар шикастланди, кўпгина жойларда алоқа, электр линиялари узилиб кетди, кўприклар қулаб тушди. 350 минг гектар майдондаги ғўзалар нобуд бўлди, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг барча тармоқларига жиддий зарар етди. Табиий офат оқибатларини тугатиш учун Иттифоқ ҳукуматининг шошилинч ва жиддий ёрдами керак. Жабрланганларга ҳеч бўлмаса дастлабки вақтда пул билан ёрдам бериш учун маблағ етишмаяпти. Бунинг йўли Ўзбекистонга процентсиз қарз ажратишдир.

Республика Президенти ҳал этишда Иттифоқ ҳукуматининг қўллаб-қувватлаши ва ёрдами муҳим бўлган бошқа долзарб муаммолар тўғрисида ҳам гапирди. Аҳолини ишга жойлаштириш, нарх-наво кескин ошган бир пайтда кўпайиб кетган харажатлар ўрнини қоплаш масалалари Ўзбекистон учун ўткир бўлиб қолмоқда. У саноат билан қишлоқ хўжалиги ўртасида тенгсизлик вужудга келганига бу қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштиришнинг пасайишига олиб келаётганлигига эътиборни қаратди, сувдан фойдаланишни яхшилаш ҳамда суғориладиган деҳқончилик самарадорлигини ошириш масалалари тўғрисида гапирди.

Учрашув сўнггида Иттифоқ ва республика оммавий ахборот воситалари вакиллари билан суҳбат бўлди. Журналистларнинг саволларига В. С. Павлов билан И. А. Каримов жавоб бердилар. Сибирь дарёларининг бир қисмини Ўрта Осиёга йўналтириш билан боғлиқ «аср лойиҳаси»нинг тақдири тўғрисида ҳам савол берилди. Бош вазирнинг фикрича, бу муаммо жиддий ва текширилган илмий ёндашувни тақозо этади.

В. С. Павлов Тошкентда бўлган вақтида В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар қўйди.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ ТРАКТОРСОЗЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

24 май Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турган СССР Бош вазири В. С. Павлов учун жуда тиғиз ва қизғин кун бўлди. У Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов билан биргаликда эрталаб «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлди.

Ўрта Осиёдаги йирик машинасозлик корхоналаридан бири ташриф учун танланганлиги тасодиф эмас. Бирлашманинг кўпмингкишилик жамоаси ҳозир мураккаб шароитга тушиб қолди. Хўжалик алоқаларининг бузилганлиги, маҳсулот етказиб беришдаги узилишлар, ҳамма жойда шартномаларнинг бузилганлиги машинасозларга оғир зарба бўлиб тушмоқда. Мамлакат Бош вазири МТЗ-80Х ва Т28-К4М маркали ғилдиракли тракторларни тайёрлаш билан шуғулланаётган механика-йиғув цехларининг ишчилари билан шу ҳақда очиқчасига ва манфаатдорлик билан суҳбатлашди. Ишчилар, мастерлар, хизматларнинг раҳбарлари бир вақтлар юксак ривожланган корхона ҳозир боши берк кўчага киргандек вазиятга тушиб қолгани тўғрисида куюниб гапирдилар. Металл, моторлар, резина-техника буюмлари ва бошқа буюмлар йўқ. Ҳолбуки, мамлакатдаги 750 корхона Тошкент машинасозлари билан кооперация асосида ишламоқда. Ўз навбатида бирлашма жамоаси ҳам ўз шериклари олдидаги шартномавий мажбуриятларини бажара олмаяпти.

Юз берган вазият қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига ғоят салбий таъсир қилмоқда. Машинасозлар пахтакор жумҳуриятларнинг жамоа ва давлат хўжаликларига, ўзларининг асосий шериклари ҳисобланган ва пахта териш комбайнлари ишлаб чиқараётган «Ташсельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасига техника етказиб беришни тўхтатиб қўйишга мажбур бўлмоқдалар.

Бу йил бирлашма меҳнат жамоаси 750 минг сўм соф фойдадан маҳрум бўлди. Бу — хўжалик алоқалари бузилганлигининг табиий якунидир. Соф фойданинг камайиши ишлаб чиқариш ва ижтимоий соҳаларни ривожлантиришга салбий таъсир қилади. Ишлаб чиқариш ходимлари билан учрашувда улар бирлашма истиқболи билан боғлиқ масалаларни ҳал қилишни қатъий талаб қилдилар. Бу аввало қуюв цехига ва асосий ишлаб чиқариш цехларини янгилашга тааллуқлидир. Бу муҳим тадбирларни амалга ошириш учун маблағ ҳам, материал ҳам йўқ. Шу сабабли бирлашманинг келажаги ноаниқ бўлиб қолмоқда. Бу ерда ҳар қандай йўл билан бўлса ҳам тангликдан чиқишга ҳаракат қилинмоқда: маҳсулот етказиб берувчилар билан бевосита, ўзаро маҳсулот етказиб бериш негизида аҳдлашиб олинмоқда, тракторларнинг истиқболли моделлари ишлаб чиқилмоқда. Хусусан завод конструкторлари қуввати 10, 15 ва 25 от кучига тенг митти тракторлар яратдилар. Бундай тракторлар фермер хўжаликларида кенг қўлланилади, деб ҳисобламоқда. Истиқболли техника осма иш қуролларининг бутун бир мажмуи билан таъминланган.

Бу йил бирлашма жамоаси Минск моторсозлари билан биргаликда қуввати 100 от кучига тенг бўлган тракторларнинг тажриба туркумини ҳам ишлаб чиқармоқчи. Бундай машинани қишлоқда кўпдан буён кутишмоқда. Шунга қарамай, учрашувда таъкидлаб ўтилганидек, Иттифоқ ҳукуматининг ёрдамисиз, пухта ўйланган аниқ дастурсиз тангликдан чиқиб олиш қийин.

В. С. Павлов билан И. А. Каримов машинасозларнинг озиқ-овқат маҳсулотлари, уй-жой билан таъминлаш, кафолатли иш ҳақига доир кўп саволларига жавоб қайтардилар. Одамлар меҳнатчилар ва уларнинг оилалари аъзоларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишнинг тағин ҳам шошилинчроқ чоралари зарурлиги ҳақида, бозор муносабатларига ўтиш турмушни қийинлаштирмаслиги лозимлиги тўғрисида гапирдилар.

В. С. Павлов билан И. А. Каримов «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасидаги учрашувдан сўнг жумҳурият пойтахтидаги энг йирик «Москва» озиқ-овқат магазинини бориб кўрдилар.

Ҳозир бошқа жумҳуриятларда бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам озиқ-овқат маҳсулотлари асосан талонга мувофиқ тақсимланмоқда. Тошкентликлар озиқ-овқат билан қанчалик таъминланмоқда, бу муҳим масалада ижтимоий адолат қоидасига риоя қилиняптими? В. С. Павлов шу ҳақда магазин раҳбарлиги, сотувчилар, харидорлар билан суҳбатлашди. СССР Бош вазири билан суҳбатда тошкентликлар талон жорий этилиши, шубҳасиз, сўнгги чора эканлигини айтдилар, лекин ҳозирги вазиятда шундай қилиш зарур. Чунки Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси томонидан озиқ-овқат маҳсулотларини белгиланган миқдорда сотиш чоралари уларнинг нархлари оширилишига йўл қўймайди, бундай маҳсулотларни, албатта, сотиб олишга кафолат бўлади.

В. С. Павлов Тошкентдаги жуда кўп сабзавот магазинларидан бирига кирди. Яқин атрофдаги жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликларидан пештахтага келтирилаётган маҳсулотнинг сифати ва нархи билан қизиқди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ва Қирғизистон халқларига МУРОЖААТНОМА

Ҳурматли ватандошлар!

Азиз оталар ва оналар, ака-укалар ва опа-сингиллар!

Биз, икки жумҳурият раҳбарлари 1990 йил июнидаги фожиали воқеалар бир йиллигида бегуноҳ ҳалок бўлганларни хотирлаб, сизлар билан биргаликда қайғурмоқдамиз, уларнинг хотираси олдида бош эгамиз ва барча жабрдийдаларга, зўравонликка дуч келганларга самимий ва чуқур ҳамдардлик билдирамиз.

Биз шуни қатъий айтамизки, юз берган воқеада қирғиз халқи ҳам, ўзбек халқи ҳам айбдор эмас. Биз барча аҳолига, айниқса икки жумҳурият ёшларига мурожаат қилиб, уларни сабр-бардошли бўлишга, бир дақиқали кайфият ва ҳис-ҳаяжонларга берилмасликка чақирамиз.

Фожиали воқеаларнинг ўз сабаблари бор, уларнинг илдизлари қолоқ иқтисодиётга, аҳоли турмуш даражасининг пастлигига, маънавий қадриятларнинг, ижтимоий ахлоқ ва одобнинг бузилганига бориб тақалади. Бундай вазиятда кўп одамлар, айниқса ёшлар ночор ва ноилож аҳволга тушиб қолди, эртанги кунга ишончини йўқота бошлади. Қора кучлар қора ишини қилди. Оналар ва рафиқаларнинг аччиқ кўз ёшларини, эркакларнинг қаҳрли юзларини ҳали ҳам кўриб турибмиз, ўша даҳшатлар ҳали ҳам болаларнинг кўз ўнгидан кетмаган. Қалблардаги аччиқ аламлар ҳали ўтиб кетгани йўқ, жудоликка ҳали ҳамма ҳам кўниккан эмас. Шунга қарамай халқларимизга хос бўлган сабр-бардош ва донолик кўрсатиб, бардам бўлишимиз керак, алам ва ғазаб билан тинчлик ва осойишталикни тиклаб бўлмайди. Фақат ярашиш, тотувлик ва ҳамжиҳатликкина хотиржам ишлаш ва яшаш, келажакка ишонч билан қараш имконини беришини ёдда тутиш керак. Бундан бошқа йўл йўқ.

Қирғизистон жумҳуриятида бузилган иморатларни тиклаш, аҳолига етказилган зарарни тўлаш, фожиали воқеаларнинг айбдорларини жавобгарликка тортиш, вазиятни изга солиш юзасидан зарур чоралар кўрилмоқда. Бунда Ўзбекистон меҳнаткашлари катта ёрдам бермоқдалар. Лекин бу борада яна кўп иш қилишга тўғри келади.

Экстремизм ва миллатчилик кўринишларига қарши муросасиз курашиб келганлигимизни ва бундан буён ҳам кураш олиб боришимизни, одамларнинг осойишталиги ва хавфсизлигини таъминлашни ўзимизнинг бош вазифамиз деб ҳисоблашимизни биз яна бир бор қатъият билан тасдиқлаймиз.

Ўзбеклар ва қирғизлар қардош халқлардир, уларнинг дини ҳам бир, минг йиллик тарихи ҳам муштарак, тиллари ва анъаналари ҳам ўхшаш. Шу қардош халқларнинг ўзаро муносабатларида ҳамма нарса чамбарчас боғлиқдир, уларни бир-биридан ажратиб ташлашга уриниш — қон-қардошларни бир-биридан ажратишга уринишдир.

Ҳозирги пайтда халқларимиз ўртасида тинчлик, дўстлик, ўзаро мадад ҳар қачонгидан ҳам зарур. Бизни кутаётган оғир синовларга фақат биргаликда куч-ғайрат сарфлаш билангина бардош бера оламиз. Бунинг учун мустаҳкам замин яратилган.

1991 йил март ойида Ўш шаҳрида Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти билан Қирғизистон Жумҳурияти ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида шартнома имзоланди. Бу шартнома икки халқ, икки мустақил жумҳуриятнинг ўзаро муносабатларини янги босқичга кўтаради ва катта истиқболлар очиб беради. Шартнома одамларимизнинг муносиб турмушини таъминлаш учун саъй-ҳаракатларни бирлаштириши, кучимизга куч қўшиши лозим. Келинглар, ана шу олижаноб мақсад йўлида шу шартнома руҳида биргаликда яшайлик ва меҳнат қилайлик.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Қирғизистон Жумҳуриятининг Президенти
А. АКАЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ РЎЙХАТГА ОЛИНДИ

24 май куни Ўзбекистон ССР Адлия вазирлигида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг устави рўйхатга олинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов рўйхатга олинганлик тўғрисидаги гувоҳнома топширилиши муносабати билан нутқ сўзлаб, Компартия ҳозир республикадаги энг оммавий сиёсий ташкилот эканлигини таъкидлади. Ўзбекистон Компартиясининг XXII съездда қабул қилинган устави ва ҳаракат дастури коммунистларнинг жамиятдаги ролини оширишга, ижтимоий-сиёсий турмушни барқарорлаштиришга қаратилган. Партия бошқа жамоат ташкилотлари билан фаол ҳамкорлик қилиш ниятида.

Рўйхатга олинганлик тўғрисидаги гувоҳномани топшириш маросимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ва Марказий назорат комиссиясининг аъзолари, партия фахрийлари, республика оммавий ахборот воситаларининг вакиллари иштирок этдилар.

Шу куни бошқа бир қанча ташкилотлар — Тарих ва маданият ёдгорликларини муҳофаза қилиш жамиятига, Ўзбекистон журналистлар уюшмасига, киносаёҳатчилар уюшмасига, дизайнерлар уюшмасига, Аҳмад Яссавий номидаги ногирон болаларга ёрдам республика хайрия жамғармасига уларнинг уставлари рўйхатга олингани тўғрисидаги гувоҳномалар топширилди.

Рўйхатга олинганлик тўғрисидаги гувоҳномаларни Ўзбекистон ССР адлия вазири М.-Б. М. Маликов топширди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИДА

Шу йилнинг апрель ойида Қашқадарё вилоятининг Яккабоғ районида юз берган тартибсизликлар жамоатчилик фикрини жунбушга келтирди, меҳнаткашларнинг ҳақли равишда ғазабланишларига сабаб бўлди. Улар айбдорларнинг қаттиқ жазоланишини талаб қилишмоқда. Ғайриқонуний хатти-ҳаракатларнинг ташкилотчилари орасида, иш бошида республика давлат ҳокимияти олий идорасининг вакили — Ўзбекистон ССР халқ депутати, Яккабоғ район матлубот жамияти ҳаммоллари бригадасининг бошлиғи Шовриқ Рўзимуродов турганлиги одамларни айниқса ғазаблантирди.

Ҳуқуқий давлат қурар эканмиз, биз ҳеч қандай мустасноларсиз барча одамлар қонун талабларига қатъий амал қилишлари принципини қарор топтирмоқдамиз. Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатининг шу кунларда бўлиб ўтган мажлисида депутат Ш. Рўзимуродовнинг ўзи бор пайтда Ўзбекистон ССР прокуратурасининг уни жиноий жавобгарликка тортиш ва қамоққа олишга розилик бериш тўғрисидаги тақдимномаси кўриб чиқилди.

Раёсат аъзоларининг нутқида ғазаб ва нафрат билан тўла сўзлар янгради. Улар Ш. Рўзимуродов ўз хатти-ҳаракатлари билан депутатлик мандатига доғ туширгани, халқ ишончини суиистеъмол қилгани тўғрисида гапирдилар. Ҳозир, бутун мамлакат ва республика танг аҳволда қолган бир пайтда, кўп жиҳатдан тартибсизликлар келтириб чиқарган, кишиларни ва айниқса ёшларни рухсатсиз митинглар ўтказишга ҳамда қонунларни бузишга, вазиятни беқарорлаштиришга даъват этган, совет, партия ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг вакилларини кўпчилик олдида қўпол таҳқирлаб, уларни ўлим билан қўрқитган депутат Рўзимуродовнинг хатти-ҳаракатлари халқ вакили юксак унвонига мос келмайдиган, уни тўғридан-тўғри оёқ ости қиладиган ҳаракатлардир.

Республика Олий Кенгашининг Раёсати қонун талабларидан келиб чиқиб ва меҳнаткашларнинг фикрларини ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР прокуратурасининг тақдимномасини қондирди.

НИҲОЛЛАР МАВЖИ

«Искра» жамоа хўжалиги пахтакорлари бултур йиллик режани вилоятда биринчилар қатори уддалашган эди. Ижара туфайли колхоз катта иқтисодий фойда кўрди. Асосийси бу эмас. Деҳқонларда ерга муносабат ўзгарди. Эндиликда улар хўжаликнинг ҳар бир қарич майдонини ўз томорқаларидай эъзозлашади, унинг унумдорлигини ошириш пайида бўлишаяпти.

Колхоз пахтакорлари жорий йилда 680 гектар майдонда ғўза парваришлашмоқда. Апрель ойининг биринчи ўн кунлигида «Фарғона-3» навли эртапишар ҳосил уруғи қадалди. Заршунослар чигитни ернинг намида бир текис ундириб олдилар. Айни кунларда ғўзалар қуёшдан нур эмиб, тобора қад ростлаётир. Яшил тизмалар кўзни қувонтириб турган майдонларда парвариш намунали олиб борилмоқда. Ўзаро мусобақа асосида меҳнат қилаётган тадбиркорлар ғўза яганасини куни-кеча ниҳоясига етказишди.

Ҳар гектар майдонда 35—40 центнер ҳосил етиштириш мақсадида тиним билмаётган Абдуфатто Камолов, Муҳаммаджон Тўхтасинов, Ҳайдарали Раимов бошлиқ бригадаларнинг деҳқонлари ғўза қатор ораларига ишлов беришни кун сайин қизитмоқдалар. Фазлиддин Аминжонов, Йигитали Ўсаров, Абдуҳалим Абдураззоқов каби моҳир механизаторларнинг ҳар бири ўз агрегатини юксак унум билан ишлатиб, кунига 7—8 гектар майдондаги ғўза ниҳоллари остини юмшатишда фаоллик кўрсатаяпти.

А. УЗОҚОВ,
Киров райони.

Қийинчиликларни омилкорлик билан енгайлик

Табиат жумҳуриятимиз деҳқонларининг бардошини қайта-қайта синовдан ўтказмоқда. Кейинги кунлардаги сурункали намгарчилик, ёмғирнинг дўлга айланиши рисқ-рўз улашувчиларни катта ташвишга солди. Жумладан қатор вилоятлардаги полиз, сабзавот, картошка экилган майдонлар, боғ ва токзорлар қаттиқ шикастланди. Бундай кўнгилсиз манзара айниқса Наманган, Сирдарё, Жиззах, Самарқанд, Бухоро, Хоразм вилоятларида ҳамда Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида кўплаб кузатилаяпти. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра мавжуд боғ ва узумзорлардаги ҳосил тугунчаларининг 30—50 фоизи табиий офат сабабли нобуд бўлган.

Ҳозирги шароитда жумҳурият соҳибкорлари, сабзавоткору полизчилари машаққатли меҳнат билангина аҳволни ўнглашга қодирлар. Зарар кўрган майдонлардаги экинларга ҳамда мевали дарахт ва токларга қўшимча ишлов бериш кечиктириб бўлмайдиган муҳим вазифалардан биридир. Аввало зиён етган майдонлар миқдорини аниқлаш, экин ҳолатини кўздан кечириб туриш лозим. Кўп талофот кўрган майдонларда парваришни кучайтириш, экин қатор ораларини юмшатишни озиқлантириш билан уйғунлаштириб олиб бориш кўзда тутилган натижани беради. Шу билан бир қаторда ўсимликларни, дарахт ва токларни турли зараркунандалар, касалликлардан сақлаб қолишга алоҳида аҳамият берилиши лозим.

Хўжаликларнинг иссиқхоналарида оз миқдорда сабзавот кўчатлари қолган. Уларнинг парваришига ҳам эътибор берилиши зарур. Помидор уруғини тупроққа сепиб, кўчат етиштириш ҳам фойдадан холи эмас. Чунки зиён кўрган кўчатлар ўрнини тўлдириш гектарлар бутлигини сақлаб қолиш орқали кўзда тутилган ҳосилни етиштириш мумкин. Шу боис «Перимуга», «Талалахин», «Ўзбек эртапишари» ва «Восток-36» каби помидорнинг эрта ва ўртапишар навларини қайта экиладиган майдонлар учун танлаш мақсадга мувофиқ.

Бодринг етиштирилаётган пайкаллардаги пишиб етилган ҳосилни зудлик билан йиғиштириб олиш, қолган пайкалларда маҳсулотнинг 50 фоизига талофот етган тақдирда ҳам парваришни давом эттириш лозим. Қайта экиладиган майдонларга бу сабзавот турининг «Ўзбекча-740», «Эртаги-645», «Парад», «Рақобатчи» ва бошқа бир қатор эртапишар навларини жойлаштириш кутилган натижани беради.

Илдиз меваларни қайта экишда районлаштирилган нав уруғларини тиклаш катта аҳамиятга эга. Полиз маҳсулотлари етиштирилаётган майдонларда кўрилган зарар 50 фоизни ташкил этганда, сийрак жойларга қайтадан уруғ қадаш ишларини амалга ошириш керак. Катта участкаларда эса эртапишар ва ўртапишар «Куба короли-92», «Мазанчный местный», «Мраморный» каби тарвуз ва «Оқ-уруғ-1157», «Оқ-қовун», «Маҳаллий гурбек», «Ичи қизил» сингари қовун навларини экиш шарт. 50 фоиздан кам зарар кўрган полиз майдонларида эса органик ва минерал ўғитларни солиш билан қўшиб культивация ўтказиш лозим.

Ёғингарчилик кўп бўлган кезларда ток новдаларининг ниҳоят даражада зичлашуви кузатилади. Унда қанд моддасининг етарли даражада йиғилиши, ҳосил тугунчаларининг кўпайишини таъминлаш учун бир қатор муҳим агротехник тадбирларни амалга ошириш талаб этилади. Асосан қатор ораларини юмшатиш, органик ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш керак. Хомток қилиш ҳамда новдаларнинг боғлаб чиқилишига ҳам алоҳида аҳамият берилиши зарур.

Уруғли ва данакли мева дарахтлари ҳосилдорлигининг кам бўлиши эҳтимоли бўлганида ишловни кучайтириш, тупроқ намлигини сақлаб қолиш, озиқлантириш муҳим аҳамиятга эга. Бунда меванинг йириклашуви ҳисобига ҳосилдорлик ортади.

Маълумки намгарчиликдан сўнг экин майдонларида, боғ ва токзорларда турли хил зараркунандалар кўпайиб, касалликлар тарқалади. Монилиоз, капалак, ондиум ва антракиозлар шулар жумласидандир. Экинларнинг зарарланиши олдини олиш чораларини кўриш, ҳашаротларга қарши кураш олиб бориш бўлғуси мўл ҳосил пойдевори. Буни сира ҳам унутмаслик керак.

Ҳ. ХОЛИҚОВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мевасабзавотчилик бош бошқармасининг бошлиғи.

Иштихон районидаги «Янгикент» давлат хўжалиги илғор механизатори Тошбой Саидов 12 йилдан буён ўз касбини шарафлаб келаяпти. У ишлаётган Омон Очилов бошлиқ бригада заршунослари амалдаги йилда ҳосилдорликни 30 центнерга етказиш иштиёқида меҳнат қилмоқдалар. Айни дамда жамоа далаларида ғўза парвариши авжида. Бунда Тошбой Саидовнинг ҳам ҳиссаси бор. У кунига 5—6 гектар майдондаги ғўза қатор ораларига ишлов бермоқда.

СУРАТДА: моҳир механизатор Т. Саидов.

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

Мутахассис маслаҳати

БОҒ ВА ТОКЗОРЛАРДАГИ МУҲИМ ЮМУШЛАР

Жумҳуриятимизнинг вилоят ва районларида кейинги йилларда боғдорчилик ва узумчиликни ривожлантиришга аҳамият кучайди. Кам ҳосилли, сийраклашиб қолган эски боғ ва токзорлар ўрнини янги сермаҳсул навлар эгаллай бошлади.

Янги экилган мева ва ток ниҳоллари баравж ўсиб ривожланиши учун қандай ишларни амалга ошириш керак?

Экилган кўчатларга шакл бериш мақсадида уларнинг ён новдаларидан 30—40 фоизи қирқиб ташланади ва марказий етакчи новда ён новдаларга нисбатан 30—35 сантиметргача узунликда қирқилади. Бундан мақсад келгусида навбатдаги ярусда шохлар барпо қилишдир. Ток ниҳолларидаги новдалардан 2—3 тадан куртак қолдириб, юқори қисми чилпиб олиб ташланади. Шунда кўчатнинг илдиз қисми тез ривожланади ва ўсимликнинг нормал ўсиши таъминланади. Кўчатларда сархил новдалар пайдо бўлиб, бир йиллик кўк новдаларда етук, бақувват, кенг шапалоқли барглар шаклланади.

Экилган кўчатлар 8—10 кунда бир мартадан суғорилади ва ер етилиши билан тупроқ қатламларида намни сақлаб қолиш учун ер юзаси культивация қилиниб, юмшатиб борилади. Бундай ишларни айниқса тошлоқ, тупроғи қумлоқ ва лалмикор ерларда ўтказиш катта аҳамиятга эгадир.

Экилган кўчат қатор ораларидан фойдаланиш ғоят самаралидир. Маълумки, узумзорларда 1—2 йил, мевазорларда бир неча йиллар давомида бўш ётадиган шундай оралиқларга эртаги ва ўртаги сабзавот ҳамда полиз экинлари экиш мумкин. Шундай қилинганда оралиқ экинлардан юқори ҳосил олиш билан бир қаторда янги экилган ниҳолларнинг баравж ўсишига эришилади.

Ёш ниҳолларнинг танаси қуёш нуридан куймаслиги учун икки қисм оҳак билан бир қисм соф тупроқ аралашмасидан суюқлик тайёрланиб, кўчатнинг танаси оқлаб қўйилади.

Ҳар бир хўжаликда технология жараёнлари ўз вақтида тўла ва сифатли ўтказилиши таъминланса, фан ютуқлари ва илғор тажрибалар кенг жорий этилса, соҳага меҳр-муҳаббат уйғотилса, механизациядан тўла ва оқилона фойдаланилса, зараркунанда ва касалликларга қарши кураш ишлари бекаму кўст ўтказилса боғ ва токзорлар ҳосилдорлигини 1—2 йил ичида камида икки баравар ошириш мумкин.

Маълумки, ўтган йили кўпчилик хўжаликларда мева ва узумдан мўл ҳосил етиштирилди. Боғ ва токзорларда қўшимча агротехника тадбирлари ўтказилмади. Бу эса мева дарахтлари ва ток туплари анчагина кучсизланишига сабаб бўлди. Шунинг учун ҳам уларни жадаллик билан тўла озиқлантириш, суғориш ва бошқа парвариш ишларини ўз вақтида сифатли ўтказиш керак.

Ёш боғ ва токзорларда кўчат хатосига янгитдан кўчатлар экилади. Бу кўчатларни алоҳида парвариш қилиб, уларга керакли шакл бериш, суғориш ишига жиддий эътибор қаратиш лозим. Ёш боғларда дарахт атрофларидан ўсиб чиққан ортиқча бачки новдаларни олиб ташлаш ва кўчат атрофини яхшилаб ишлаш, бегона ўтлардан тозалаш чораларини кўриш зарур. Яқинда бўлиб ўтган табиий офатлар баъзи бир ҳудудларда ўрик, олча, шафтоли, олма ва нок дарахтлари ғўраларининг қисман тўкилишига сабаб бўлди.

Шуларни ҳисобга олган ҳолда, айни шу кунларда боғ ва токзорлар қатор ораларига ишлов беришни кучайтириш лозим. Бунинг учун органик ўғитга азотли, фосфорли ва калийли минерал ўғитларни аралаштириб, мосламалар ёрдамида 30—35 сантиметр чуқурликда солиб, ерни юмшатиш ва суғоришни таъминлаш керак. Тупроқдаги намликни сақлаш тадбирлари кўриб борилса, ўсимлик озуқа моддаларидан, намликдан яхши баҳраманд бўлади, яхши озиқланади, ғўраларнинг тўкилиши анча камаяди. Уларнинг яхши озиқланиши натижасида меваси йирик, донадор бўлиб етилади ҳамда келаси йилги ҳосил куртаги ҳам ривожланади. Айниқса бу йилги шароитда узумзорларда сифатли хомток ўтказиб, тупнинг қалинлашишига йўл қўймаслик, олтингугурт кукуни билан чанглатиб бориш муҳим тадбирдир.

Мевали дарахт ва ток қатор оралари бегона ўтлардан тозаланиб, шудгор ҳолатида сақланади. Бу ерларга ишлов беришда болгар фрезасидан фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

Шу кунларда токзорларда бир йиллик кўк новдаларда шўралар тўлиқ шаклланмоқда. Худди шу даврда ҳар бир новдадаги кўздан ўсиб чиққан ёш ҳосилсиз кўк новдаларнинг ортиқчасини аниқлаб, ҳосилли ва зарур, бақувват ўсганларини қолдириб, қолганлари эҳтиёткорлик билан олиб ташланади. Биринчи шўра хомток даврида ток кундаларидан бир нечталаб ёш новдалар ўсиб чиқиши мумкин. Шу новдалардан қаторга мослаб 3—4 тасини қолдириб, бошқалари олиб ташланади. Бунда кундада қолдирилган новдалар ток тупларининг қаторига бир текисда ётиши мўлжалга олиниши, улардан янги, ҳосилли зангларни вужудга келтириш мақсадида парвариш қилиш даркор.

Иккинчи ғўра хомтокни шўралар тўлиқ гуллаб, ғўралар мошдек катталикда бўлганда ўтказилади. Бунда бир йиллик кўк новда барг қўлтиғидан ўсиб чиққан иккинчи тартибли бачки новдаларнинг ҳаммаси қотмасдан олиб ташланади. Биринчи хомтокдан чала қолиб кетган ортиқча новдалар ҳам хомток қилинади. Ҳар бир хомток ўз вақтида қисқа муддатда ўтказилса, озуқа моддалар бекорга сарфланмайди. Улар ток тупида ўсаётган асосий новдаларнинг нормал ўсишига куч беради. Асосан шўралар яхши гуллаб, уларнинг кўпроқ ғўраларга айланишига хизмат қилади. Май-июнь ойларида бир йиллик кўк новдаларнинг барг қўлтиқларида келгуси йил ҳосил берадиган ва ўсувчи куртаклар ҳам пайдо бўла бошлайди. Мана шу мураккаб агробиологик жараёнларнинг яхши ўтиши учун токни қўшимча озиқлантириш, суғориш ва шунга ўхшаш зарур ишларни ўз вақтида узвий боғлаб ўтказиш талаб қилинади. Ҳар бир хомтокни ўтказгандан кейин тезликда кўк новдалар намланган чипта ёки яккон ўти билан симбағазларга секин-аста тортиб саккизсимон қилиб эҳтиётлик билан боғланади.

Токнинг нозик кўк новдаларини ўз вақтида тараб боғлаш узум бошларини донадор, ширин, рангдор ва салмоқли бўлиб етилишида жуда катта аҳамиятга эга.

Маълумки, жумҳуриятимизнинг узумзорларида уруғсиз майиз берадиган кишмиш навлари ҳам анчагина майдонни ташкил қилади. Фан томонидан ишлаб чиқилган масалалардан биттаси мана шу уруғсиз узум навларини ўстирувчи модда билан ишлаш. Шундай қилинганда ҳосил 30—40 центнер кўпаяди. Бир гектар узумзорни ишлаш учун ўртача 40—50 грамм гиббереллин сарфланади. Шунча миқдордаги гиббереллин 600—800 литр сувда эритилиб фақат токлар гуллаб бўлгандан 4—5 кун ўтгач, гул шингилларининг ўзига автомакс ёрдамида сепилади. Бу тадбир эрталаб ёки кечки салқин вақтларда ўтказилади.

Узум ғужумлари гиббереллин сепилмаган токларга нисбатан икки марта йириклашади, узум бошлари ҳам анчагина катта бўлади. Шуни унутмаслик зарурки, гиббереллин билан ишланадиган узумзорлар албатта қўшимча 1—2 марта суғорилиши ва бир марта яхшилаб озиқлантирилиши шарт. Акс ҳолда ток туплари кучсизланади, ер унумдорлиги камаяди, натижада кейинги йилларда ҳосил миқдори озайиб кетади.

Об-ҳавонинг пасайиб кетиши ҳамда ёғингарчиликнинг кўп бўлиши натижасида талайгина хўжаликларда токлар одатдагидан кўра кучли ўсиб, туплари қалинлашмоқда. Бу ўсишни сусайтириш, новданинг кузгача пишиб етилиши ҳамда сифатли ҳосил етиштирилиши учун тезлик билан токзорларда новдаларга тур моддасини сепиш керак.

Кейинги кунларда жумҳуриятимизнинг айрим вилоят ва районларида ёғингарчилик одатдан ташқари кўп бўлиб, баъзи ерларда сел келиши, дўл ёғиши натижасида боғ ва токзорларга катта зарар етди. Табиат келтирган бу зарарнинг ўрнини тўлдириш учун боғ ва токзорларга эътиборни янада кучайтириб, барча агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш ва қўшимча тадбирлар кўриш билан бу йилги шароитда мумкин қадар сифатли ҳосил олишга эришишимиз керак.

Зарарланган боғ ва токзорларда тезлик билан қатор ораларига қўшимча ишлов берилиши зарур. Бунда ҳар гектар ерга 10—15 тонна чириган гўнг билан 60—90 килограмм азотли ўғит солинади. Шикастланган новдалар жадал тикланиб, суғориш, хомток қилиш, касаллик ва зараркунандаларга қарши ишларни ўтказиш талаб этилади.

Симбағазга кўтарилган, ерда ётган токларни тезлик билан хомток қилиб, зарарланган, нимжон, кераксиз новдалар олиб ташланади, уларни ердан бироз кўтариб орасидан ҳаво ўтадиган, қуёш нури нормал тушадиган ҳолатга келтириш лозим.

Бу йилги кўклам мавсуми сурункали серёғин келиши оқибатида намгарчиликнинг кўпайиши ва ҳавонинг салқин бўлиши боғ ва токзорларда зараркунанда ва касалликларнинг авж олиб ривожланишига ниҳоятда қулай шароит туғдиряпти. Шунинг учун ҳам мутахассис боғбонлар барча турдаги мева дарахтларига путур етказадиган зараркунандалардан огоҳ бўлишлари керак. Кураш чораси ўз вақтида ва сифатли олиб борилмаган боғларда сохта қалқондорлар тарқалиши кузатиляпти.

Бу зараркунанда данакли боғлар ҳосилдорлигини камайтирибгина қолмай, дарахтларни қуритиши ҳам мумкин. Шунинг учун ҳозирги кунларда фазалон ёки карбофоснинг 0,3 фоизлиги (100 литр сувга 300 грамм) билан пуркашимиз зарур.

Токзорларда ҳосилни кескин камайтирувчи ва ток тупининг ривожига салбий таъсир этувчи касалликлар — ун шудринг (кул оидиум), доғли антракноз ва зараркунандалардан эса узумхўр қуртдир. Маълумки, ўтган йил мавсумида кул касали кучли ривожланди ва ҳосилга анча путур етди.

Бу касаллик анча сақланиб қолганлиги сабабли шу кўклам-ёз мавсумида токзорларни парвариш қилишни яна ҳам яхшилашимиз, ҳимоя ишларини ўз вақтида ва сифатли ўтказишимиз керак. Шунинг учун токзорларни гулга киргунга қадар шўра хомтокни ўтказиш билан бир қаторда олтингугурт кукуни билан чанглантириш зарур. Олтингугурт 20—25 килограмм ҳисобида сарфланади. ОШУ-50 чанглатгичи билан 2—3 қатор оралатиб ишлов берилади. Токзорлар гулдан чиққандан кейин 7—10 кун ўтгач чанглатиш такрорланади.

Май ойининг охирларида, ёғингарчилик бўлиб қолган тақдирда токзорлар яна бир марта чанглатилади. Бунда олтингугурт сарфи 30—35 килограммга етказилади. Айрим токзорларда антрокноз (қорасон) касаллиги кузатилса, касаллик ўчоқларида ток туплари 1 фоизли бордос суюқлиги (100 литр сувга 1 килограмм мис купороси ва 1 килограмм оҳак) ёки купрозан мис, хлор оксиди, цинеб каби препаратларнинг 0,5 фоиз эритмаси билан ишланади.

Касалликдан зарарланган шўрабарг, ғужумлар териб олиниб, ерга чуқур кўмиб ташланади. Ёғингарчилик бўлиб турса, бундай ишлов такрорланади.

Узумхўр қуртига қарши ишлов бериш ҳам токлар гулга киргунга қадар ўтказилади. Узумхўрга қарши иккинчи ишлов токлар гулдан чиққач, 17—20 кун ўтгандан кейин ўтказилади. Муддатларни яна ҳам аниқлаш мақсадида июннинг биринчи кунларидан токзорларга феромонли тутқичлар қўйилади ва биринчи капалак тушгандан 10—14 кун ўтгач, пуркаш ишлари ўтказилади. Бунда золон ёки карбофос препарати токзорлар қалинлашиб кетганлигини ҳисобга олган ҳолда гектарига 2,5—4 килограмм миқдорида сарфланади.

Боғ ва токзорларда юқорида кўрсатиб ўтилган тадбирий чораларнинг ўз вақтида сифатли ўтказилиши бу йилги шароитда мўл ва баракали ҳосил етиштириш имконини беради.

М. МИРЗАЕВ,
Р. Р. Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори, ВАСХНИЛ академиги.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ФАХРИЙЛАР УЧУН

Нукусга кираверишдаги ёнилғи қуйиш бекати Улуғ Ватан уруши ногиронлари ва иштирокчиларининг автомобилларини бензин билан таъминлайди. Бу бекатга ихтисослаштирилган станция мақоми берилган. Унинг вазифаси автомобилдан ҳашам учун эмас, балки ҳаракатланиш воситаси сифатида фойдаланувчиларни ижтимоий ҳимоялашдан иборатдир. Ёнилғи доим ҳам бўлавермаслигига қарамай, бу ерда фахрийлар истаган вақтда ўз машиналарига бензин қуйиб олишлари мумкин. Станция бир кеча-кундузда қарийб беш юз мижозга хизмат кўрсатишга мўлжалланган.

КИМ ОШДИ САВДОСИ

Бухоро вилоят ижроия комитети автомобиллар кимошди савдосини ташкил қилиб, ярим миллион сўмдан кўпроқ фойда олди. Кимошди савдоси шаҳар стадионида ўтказилди. Савдода қатнашиш учун минг кишидан кўпроқ одам тўпланди. Бу ерда «Москвич-412» автомашиналари, «Жигули»нинг уч тури сотилди.

Тўпланганлар «Москвич»га қизиқишмади. Лекин «ВАЗ-2106»ларнинг бештаси давлат нархидан анча юқори нархда — 57—58 минг сўмдан сотилди. Иккита «08»ни харидорлар 61 ва 63 минг сўмга олишди. «09»лар учун кураш айниқса қизғин тус олди. Улар 77 ва 80 минг сўмдан сотилди.

Бухоро вилоят ижроия комитетидан хабар қилишларича, тушган маблағнинг аксарият қисми хайрия мақсадларига сарфланади.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

„ЕР УМРИГА ЗАВОЛ БЎЛМАНГ“

Рўзномамизнинг шу йил 2 март сонида юқоридаги сарлавҳа остида мақола чоп этилганди. Унда, жумладан, шундай дейилган: «...Марказий Фарғонанинг Уч уй, Қизилтепа, Қолгандарё, Ширинқудуқ, Сарсонқум, Қозоқовул каби массивларида ўзлаштирилган катта майдонлар ҳосилдорлиги пастлигича қолмоқда. Масалан, хўжаликларнинг чўл участкаларидаги 454 та бригадасидан 86 таси бултур режаларини бажармади. Бу жамоаларнинг қарийб 100 таси гектаридан 20 центнердан ёки вилоятнинг ўртача кўрсаткичидан салкам 11 центнердан оз ҳосил олди».

Қўриқда самарадорлик ортмаётганлигининг, таннарх қимматга тушаётганлигининг асосий сабаби янги ўзлаштирилган майдонларга эътибор ёмонлиги, ерлар жорий текисланмагани, шўри ювилмагани, таркиби бойитилмагани, суғориш шохобчалари равонлаштирилмагани эканлиги айтилганди.

Мақола юзасидан муҳарририятимиз қуйидаги жавобни олди:

— Рўзноманинг шу йил 44-сонида босилган «Ер умрига завол бўлманг» мақоласини атрофлича ўрганиб, шуларни маълум қиламиз.

Фарғона вилоятининг резерви бўлган Марказий Фарғонанинг қўриқ ерларида жойлашган хўжаликлар экинлардан кам ҳосил олишаётгани, тупроқ унумдорлиги пастлиги, оқава ва зах сувлардан фойдаланилаётгани, лоток ва бетон ариқлар таъмирлашга муҳтожлиги, қишки шўр ювишда сув яхши ишлатилмаётгани, ортиқча исроф қилинаётгани ва бошқа камчиликлар тўғри қаламга олинган. Мақолада Марказий Фарғонанинг янги (асосан қумлик ерлардан) ўзлаштирилган майдонларида пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинларидан оз ҳосил олинмоқда, дейилган.

Бу ерларнинг ҳосилдорлигини ошириш юзасидан сезиларли ишлар қилинди. Гектаридан 15—20 центнердан паст оқ олтин етиштириладиган пайкаллар озуқа экинларига ажратилди. Вилоят чорвачилигини ривожлантириш учун пахтазорлар қисқартирилиб, ем-хашак майдонлари кенгайди. Натижада деҳқончилик тузилмасида беданинг салмоғи 21,5 фоизга етди. Бу йил бултурга нисбатан 7.600 гектардан зиёд ерга озуқа экинлари экиш мўлжалланган.

Марказий Фарғона даштида (обиҳавошунослар маълумотига кўра) бир йилда 43 кун кучли шамол эсиб туради. Бундан қишлоқ хўжалигига катта зарар етмоқда. Бу шамолнинг кучини қирқиш борасида маълум тадбирлар амалга оширилмоқда. Лекин 1988 йилдан иҳота дарахтзорлари барпо этиш учун етарли маблағ ажратилмаганлиги, иқтисодий камқувват хўжаликларнинг бунга маблағлари етишмаслиги оқибатида сўнгги уч йил ичида тўсиқ учун кўчатлар экиш кўнгилдагидек бўлмади. 1991 йилда эса бу ишларни бажариш учун Ўзбекистон ССЖ Қишлоқ хўжалиги вазирлиги томонидан 550 минг сўм маблағ ажратилди ва шу асосда иш йўлга қўйилди. Ҳозиргача Фарғона ва Қўқон ўрмон хўжаликлари томонидан 343 гектар майдонда иҳотазорлар яратилди. Бу билан вилоятимизнинг Марказий Фарғона даштида бунёд қилинган иҳота дарахтзорлари умумий ҳажми 5 минг гектарга етказилди. Фақат тупроғи шўр бўлгани учун бу ерга ўтказилган ток, жийда, қайрағоч, терак кўчатлари одатдаги беш йилда эмас, балки ўн-ўн беш йил давомида вояга етиб, шундан кейин кўзланган самарани бермоқда.

Марказий Фарғона дашти асосан ўртача ва кучли шўрланган. Бундай шароитда тупроқ таркибидаги шўрни сифатли ювиш мўлжалдаги ҳосилни олишнинг асосий омилларидан биридир. Олдинги йилларда шўр ювиш учун декабрданоқ катта Андижон каналидан сув берилари. Натижада бу тадбир барвақт бажарилган майдонлардаги нам апрель ойига келиб тупроқда қолмасди. Шундан сўнг экиш олдидан марзалар текисланиб, жўяк олиниб, сув таралари. Ҳозирги пайтда Сирдарё ҳавзасида экинзорлар кенгайиши, Орол муаммоси юзага келиши оқибатида вилоятимизга сув қатъий маром асосида ажратиляпти. Олтиариқ райони хўжаликларига у пулга берилмоқда. Бошқа районларда ҳам оби-ҳаётга ҳақ тўлашга ўтиш борасида ишлар олиб борилмоқда.

Шу сабабларга кўра, кейинги йилларда суғориш тартибига асосан ерларнинг шўрини ювиш февраль, март ойларида қисқа муддатда ўтказилиши мўлжалланган. Бундан мақсад, биринчидан, бу даврда об-ҳаво юмшоқ, кунлар узун бўлганлиги туфайли шўр ювиш сифатли ўтказилади, иккинчидан, обиҳаётдан унумли фойдаланилади, учинчидан эса экиш олдидан сув беришга ҳожат қолмайди ва тежамкорликка эришилади.

Бироқ шуларга қарамай, бултур катта Андижон каналига сув декабрь ойида очилди. Январда ҳаво паст келиши натижасида кечаси сувдан айрим хўжаликларда чиндан ҳам тўлиқ фойдаланилмади ҳамда шўр ювиш сифатсиз ўтказилди. Катта Андижон канали суви билан тупроқ шўрини ювишни 1 апрелга қадар тугатиш учун ҳамма чоралар кўрилди. Зовур сувларини ишлатишга келсак, ёзги парвариш даврида, оби-ҳаёт етишмай қолганда уни тоза сувга қўшиб, экинларни суғоришга мажбур бўлаяпмиз. Албатта, бунда ҳар бир зовурдан олинаётган сувнинг тузлилик даражаси лабораторияларда текширилмоқда.

Мақолада баъзи хўжаликларда пол олиш, марза ямаш, суғориш ишларининг сифатига эътибор етарли эмаслиги кўрсатиб ўтилган. Вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси вилоят сув хўжалиги бирлашмаси билан биргаликда ҳар йили кузги-қишки юмушларнинг бошланиши олдидан пол олиш, шўр ювиш усуллари ҳақида қўлланмаларни жойларга етказиб беради. Бу ишларни бажаришда йўл қўйилган камчиликлар айрим хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларн масъулиятни сезмасликлари оқибати, деб ҳисоблаймиз.

Мақолада кўрсатилган хўжаликларда зах сувлардан фойдаланишга чек қўйиш мақсадида қатор тадбирлар амалга оширилаяпти. Ленинград районидаги Ф. Шамсуддинов номли давлат хўжалигида 200 гектар ерни босқичма-босқич комплекс таъмирлаш режалаштирилди. Бу йилга 50 гектари киритилган. Асосан ушбу майдонларни сув билан таъминлайдиган Х—1—5 канали таъмирланиб, зовурларга ўрнатилган сув тортиш механизмларидан воз кечилади. Риштон районидаги «Партия XXV съезди» давлат хўжалигида Х—5А каналини таъмирлаш лойиҳаси тузилмоқда. Зарур ҳужжатлар тайёр бўлгач, у қурилиш режасига киритилади.

Марказий Фарғонадаги бетон ва лоток ариқларнинг ҳолати ўрганиб чиқилди. 2.305 кубометр ҳажмда бетон ишлари, 6212 та лотокни алмаштириш, 3295 тасини эса равонлаштириш, 17 та кўприк қуриш, 673 та сув иншоотини таъмирлаш каби ишларни бажариш лозимлиги аниқланди.

1991 йилнинг 8 апрелигача 66 кубометр бетон ишлари амалга оширилди, 170 та лоток алмаштирилди ва 94 таси равонлаштирилди, 8 та кўприк қурилди, 45 та сув иншооти таъмирланди. Ишларнинг бундай суст бориши бизни сира қониқтирмайди. Чунки илгариги район сув хўжалиги бошқармалари район сув хўжалиги ишлаб чиқариш, таъмирлаш ва эксплуатация қилиш бирлашмаларига айлантирилди. Улар хўжаликлараро ва ички сув йўллари ҳамда иншоотларини таъмирлаш имкониятига эга. Лекин бунинг учун зарур материаллар (цемент, металл ва ҳоказо) етарли ажратилмайди. Ушбу ресурсларни жумҳурият Қишлоқ хўжалиги ва Сув хўжалиги вазирликлари марказлашган ҳолда мақсадли йўналиш бўйича ажратиб беришса айни муддао бўлур эди. Мазкур масалани ҳал этишда «Қишлоқ ҳақиқати» ёрдам кўрсатишига умид қиламиз.

Қўриқ ерларнинг самарадорлигини ошириш бўйича 1990 йил ноябрь ойида вилоят ижроия қўмитасининг фармойиши чиқди. Бунда 1995 йилга қадар 21 минг гектардан кўпроқ суғориладиган ерларни комплекс таъмирлаш, 1993 йилгача 7.800 гектар майдонни тубдан текислаш ва 11.215 гектар арзик ерда чуқур ҳайдов ўтказиш кўзда тутилган. Ушбу ҳужжат қабул қилингандан бери 5.500 гектар тубдан текисланди, 6,7 минг гектарда чуқур ҳайдов амалга оширилди.

Кузги-қишки даврда вилоят бўйича 2 миллион 992 минг кубометр ҳажмда хўжаликлараро ва 8 миллион 12 минг кубометр ҳажмда ички хўжалик зовурлари тозаланиб, тартибга келтирилди. Бу борадаги топшириқлар тегишли равишда 109—119 фоиз уддаланди. Бултур ички хўжалик зовурларини тартибга келтириш учун давлат томонидан 1 миллион 200 минг сўмдан зиёд маблағ ажратилиб, 5 миллион кубометр ҳажмдаги ишлар бажарилди. Бу соҳадаги тадбирлар жорий йилда ҳам давом эттирилади.

Вилоят деҳқончилик-саноат уюшмаси ва сув хўжалиги бирлашмаси Марказий Фарғона ерларининг самарадорлигини ошириш бўйича аниқ тадбирларни кўрмоқдалар ва уларнинг бажарилишини назорат остига оладилар.

С. МИРЗАЕВ,
Фарғона вилояти деҳқончилик-саноат уюшмасининг раиси.

А. ЙУЛБАРСОВ,
вилоят сув хўжалиги бирлашмасининг бошлиғи.

МУҲАРРИРИЯТДАН: «Ер умрига завол бўлманг» мақоласига мутасадди идораларнинг раҳбарлари йўллашган жавоб бизни қониқтирди. Мақола чуқур ўрганилиб, аҳвол атрофлича муҳокама қилингани ва зарур тадбирлар белгилангани ҳаммамиз учун айни муддао. Вилоятнинг мутасадди идоралари бу ишларнинг боришини қатъий кузатиб боришларига умидвормиз.

Абдухалил Улмасов 30 йилдан буён Фарғона вилояти Сўх районидаги «Ленинград» давлат хўжалигида молбоқарлик қилади. Ўз касбининг устаси қарамоғидаги 40 бош бузоқни ҳар бирининг кунлик семириши 450—500 граммга тўғри келаётир.

СУРАТДА: А. Улмасов.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

Меҳр-оқибат кунда керак

БИР ОҒИЗ ШИРИН СЎЗ НОНДЕК АРЗАНДА

Уруш... У қайси миллат тупроғида бўлмасин, ўз комига юзлаб, минглаб одамларни аждаҳодек ютади. Айниқса, йигитларнинг умрига зомин бўлиб, неча-неча авлодларнинг бахти ва иқболига болта уради.

Улуғ Ватан уруши бошланганда Абдумўмин 19 ёшда эди. У мерганлар сафида хизмат қилди. Кундуз кунлари душман томонидаги нуқтадек қорани ҳам аниқ нишонга оларди. Кечалари игнадек шуъла, ёруғлик кўрингудек бўлса унинг нигоҳидан қочиб қутилмасди. Ленинград остоналарида кўплаб душманларни ер тишлатди. Шундай мерган йигит кўзидан яраланди. Тўрт йилдан сўнг жангчи урушдан уйига қайтди.

А. Жўраев 1956 йилгача турли соҳаларда хизмат қилди. Вақт ўтиши билан урушнинг асорати кучайди. Баданида , қолган темир парчалари азоб бера бошлади. Танасидаги «бегона» қисмлар — ўқ парчаларини докторлар олиб ташлашди. Зарарланган кўз оғриғи кучайди. Соғ кўз ҳам хиралашди ва ниҳоят... кўрмай қолди...

Тақдир туфайли ёруғ дунёга кўзи ожиз бўлиб келган кишининг армони ўзгача. Лекин очиқ кўзлар ожиз бўлиб қолса — бу азоб. Ёруғ дунё бир зумда зим-зиё тунга, зулматга айланса, бундан оғир кулфат борми? Лекин инсон боласи ҳаммасига чидаркан. Унинг бардоши тошни ёришга ҳам қодир эканлигига Абдумўмин ака тақдирини кўриб яна бир бор имон келтирасан, киши.

Касал касал эмас, унга қараган касал, дейишади. Абдумўмин аканинг умр йўлдоши Маҳбуба опани кўриб, сабр-тоқатига минг бор таҳсин айтгинг келади. 35 йилдан буён турмуш ўртоғининг кўзи кўрмайди. Маҳбуба опа шу даврда 8 нафар фарзандни вояга етказди. Турмуш ташвишларига, оғир дамларга чидади. Яхши кунлар келишига ишониб, умид билан яшади. Ишонч одамзодни юксакларга ундайди. Ўғиллари йигит бўлди, қизларининг бўйи етди. Келин олди, қиз чиқарди. Абдумўмин ака эса гарчанд кўзлари кўрмаса-да ташқарига қараб, дераза олдида ётади.

Ҳа, у киши уруш туфайли шу аҳволга тушди. Соғлиги ҳам яхши эмас. Шу боис одамларга аралаша олмайди. Лекин қўл радио доимо унинг ёнида. Оламда нима гап бўлаётганини эшитиб ётади. Ҳолбуки, биз кўзи очиқлар, шундай ёнимизда, тор кулбада неча ўн йилдан бери кўрпачага михланиб қолган Улуғ Ватан уруши ногирони борлигини кўрмаймиз. Унинг ҳолидан хабар олишга фурсат топмаймиз. Район ижтимоий таъминот бўлими, ҳарбий комиссариати ходимлари унинг хонадонига деярли келишгани йўқ. Бошқа мутасадди ташкилотлар ҳам зиммасидаги масъулиятни турли баҳоналар билан соқит қилишга уринишади.

Улуғ Ватан уруши ногирони А. Жўраев яшаётган Бирлашган қишлоғи Зомин районининг биқинида. «Зомин» давлат хўжалигининг ҳудудида. Лекин хўжалик раҳбарларидан бирортаси бу хонадонга қадам ранжида қилмайди. Байрамларда кўнгил сўраб, ҳол-аҳволидан хабар олса бўлади-ку!

— «Зомин» давлат хўжалиги уйимни бирон марта таъмирлаб бергани йўқ, — дейди Абдумўмин ака. — Раҳбарлар «ўғилларингиз бор, ўзларинг амаллайверинглар» дейишади. Қишда кўмирдан қийналамиз. Совет Армияси, Ғалаба кунларида ҳам йўқлаб келувчиларга интизормиз.

Собиқ жангчининг сўзлари киши қалбини титратади. Ҳар қандай ақлли-ҳушли киши қорнига эмас, қадрига йиғлайди . Абдумўмин аканинг ўтмай қолган куни йўқ, албатта. Болаларининг топар-тутари ёмон эмас. Лекин у ўз йўлига. Уруш ногиронлари ҳамиша ҳурмат-иззатда бўлиши лозим. Ахир улар мана шу ёруғ кунларни деб, сизу биз учун жанг қилишган. Хўжалик маъмурияти Совет Армияси куни муносабати билан 50 сўм ёрдам пули ажратган экан. Лекин нима сабабдандир пулни беришмади. Фронтчи кўпроқ моддий ёрдамга эмас, раҳбарларнинг бир оғиз ширин сўзига муҳтож. Уруш ногирони кўзларини эшикка қадаб умр ўтказмоқда.

— Негадир бизнинг арзидодимизни раҳбарлар хайрихоҳлик билан тинглашмайди, — куйиниб гапиради Маҳбуба опа. — Икки қизим мактабни битиргандан буён иш топишолмайди. Ҳозир ҳам бекор. Ойнаи жаҳондан гоҳида кўриб қоламиз. Ногиронларга моддий ёрдам беришаяпти. Лекин бизга ҳеч ким назар солгани йўқ. Мана, сиз рўзномага ёзмоқчи бўлаяпсиз. Ёрдами тегиб қолар, деяпсиз, раҳмат. Натижасини кутамиз.

Умр ўтмоқда. Абдумўмин ака сингари ёрдамга муҳтож уруш қатнашчиларини боғлаб қўйган эмас. Ҳамма, жумладан у киши ҳам бу дунёга меҳмон. Шундай экан, оқибатли бўлайлик. Қўлимиздан келганича одамларга ёрдам берайлик.

Ўзбек халқи азалдан меҳр-шафқатли, саховатли оқибатли. Бу бизга аждодларимиздан қолган мерос. Меросга оёқ қўйиш гуноҳи азим. «Зомин» давлат хўжалиги, ноҳия меҳр-шафқат жамияти, уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши А. Жўраевлар хонадонидан хабар олади, деб умид қиламиз. Наврўз айёмида хайрия фондига кўплаб маблағлар тушди. Ана шу фонддан Абдумўмин ака оиласига ажратилса нур устига нур бўларди.

Ахлоқ-одобга оид ҳадисда шундай дейилади: «Кимки кўзи ожиз одамни қирқ қадам етаклаган бўлса, унинг жаннатга кириши аниқдир». Меҳр-оқибатни, савоб ишни унутмайлик, азизлар!

Назаримда меҳр-оқибатнинг, мурувватнинг чегараси йўқ. Лекин нимагадир Абдумўмин ака сингари ногиронлар мурувватдан четда қолдилар? Ёки меҳр-оқибатнинг қийматини пул билан ҳисоблайдиганлар ҳам борми?

А. СОДИҚОВ.

Кумуш тола хирмонига

ДОЛЗАРБ ПАЛЛА

Тошкент райони кумуш тола ижодкорлари жорий йилда давлатга 52 тонна сифатли саноат хом ашёси етказиб беришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйишган. Айни дамда 850 қути қурт меҳр билан парвариш қилинаяпти. Бир қатор пешқадам пиллакорлар ҳар қути ипак қуртидан режадаги 60 килограмм ўрнига 85—90 килограммдан ҳосил етиштиришмоқчи.

Райондаги қатор жамоа ва давлат хўжаликлари шаҳар билан чегарадош. Миришкор деҳқонлар пойтахт аҳолисини мева-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашни ўз зиммаларига олишган. Эртанги сабзавот маҳсулотларини йиғиштириб, эл дастурхонига етказиб бериш навбат кутиб турмайди. Пилла боқиш мавсуми ана шундай тиғиз паллада давом этаётир. Бироқ меҳнаткашлар довдираб қолишгани йўқ. Ҳар иккала маҳсулот сифатига ҳам бирдек аҳамият берилаяпти.

Ипак қуртидан мўл ва сифатли хом ашё етиштиришнинг муҳим, шартларидан бири етарли озуқа базасини вужудга келтиришдир. Район пиллакорлари йил бошидан мавжуд тутзорлар парваришига эътиборни кучайтиришди. Эрта кўкламда 50 гектарга яқин янги тутзорлар барпо этилди. Айни дамда барг танқислиги сезилмаяпти.

Жамоа ва давлат хўжаликларида боқилаётган ипак қуртлари бешинчи ёшда. Айнан шу даврда жониворларнинг озуқага бўлган талаби кескин ортади. Кумуш тола ижодкорлари шуни ҳисобга олиб, ўз тасарруфларидаги тут кўчатларини парваришлаш ҳамда баргдан фойдаланишда исрофгарчиликка йўл қўймаслик пайида бўлишаяпти.

Район бош пиллахонасининг етакчи мутахассислари тез-тез жойларда бўлиб, пиллакорларга амалий ёрдам кўрсатишаяпти. Бу ҳақда пиллахона бош директори Остонқул Матиев шундай дейди:

— Кумуш тола ижодкорларимиз мўл ва сифатли хомашё етиштиришда катта тажрибага эга. Улар фан ютуқлари ва илғорлар тажрибасидан унумли фойдаланган ҳолда йил сайин ютуқларини оширишаяпти. Шу кеча-кундузда пиллакорларимиз беҳаловат кунлар эвазига мўл-кўл хом ашёга замин яратиш билан банд...

Ҳа, ғалвир сувдан кўтарилишига саноқли кунлар қолди. Катта даҳада қуртлар ипак ўрай бошлайди.

У. МУҲАММЕДОВ,
Э. ТЎЛАГАНОВ.

Розия Саидмуродова Тўрткўл районидаги Дмитров номли жамоа хўжалигининг илғор пиллакорларидан. У бу йил 2,5 қути ипак қурти боқиб, давлатга 150 килограмм кумуш тола топширишга аҳд қилган. Ҳозир қуртлар пилла ўраш арафасида.

— Бунга қурт боқиш қоидаларига қатъий амал қилиб эришдик, — дейди онахон.

СУРАТДА: моҳир пиллакор Р. Саидмуродова.

Б. АЛИМОВ олган сурат.

ПИЛЛА ТЕРИЛМОҚДА

Қувасой шаҳридаги «Шарқ юлдузи» давлат хўжалиги Фарғона вилоятида биринчи бўлиб пилла топширишга киришди. Хўжаликнинг илғор ишчиларидан Мамлакатхон Усмонова ва Қимматхон Холмирзаева ҳар қути қурт уруғидан 84 килограммдан зиёд кумуш тола топширишди.

Вилоятдаги Тошлоқ, Ўзбекистон, Фрунзе ноҳияларида ҳам уруғлик пилла териш мавсуми бошланди. Вилоят кумуш тола ижодкорлари уруғлик пилладан ташқари саноат корхоналари учун 5 минг 628 тоннадан ортиқ хом ашё тайёрлаб беришади.

УМИДБАХШ ТАЖРИБА

Кейинги ўн йилларда кимёвий моддалар хўжасизларча ишлатилди, корхоналарнинг зарарли чиқиндилари атроф-муҳитга, инсон соғлиғига катта зарар етказди. Жумҳуриятимизда экологик мувозанатнинг бузилиши бугунги кунда уни бартараф қилиш йўлида фаол ҳаракатларни талаб этади. Ҳаётимизни кимёсиз тасаввур этиб бўлмайди. Қолаверса, экологик ҳалокатнинг олдини олишга, жумҳуриятимиз иқтисодий мустақиллигини таъминлашга ҳам кимёгарлар ўз ҳиссаларини қўшишлари зарур.

Беруний мукофоти соҳиби, кимё фанлари доктори, профессор Б. И. Ойхўжаев бошчилигида олиб борилаётган бу борадаги ишлар таҳсинга сазовордир. Кейинги йилларда пахта ҳақида гапирилганда, уни тола миқдори билан ҳисоблашга ўрганиб қолдик. Пахта толасини юқори нархда сотиш ва кўп миқдорда жумҳуриятда қайта ишлаш имконини яратиш учун унинг сифатини ошириш зарур. Об-ҳаво шароитининг ёмон келиши, пахта териш машиналарининг эскиргани, барг тўкишнинг ёмон ўтказилиши толанинг 25—30 фоизгача ифлосланишига олиб келади. Бу кўрсаткични камайтириш учун пахта заводларида, тозалаш жараёнида қаттиқ қиздирилади. Бунинг натижасида толанинг намлик даражаси белгиланганидан 3—4 фоизгача камайиб кетади.

Ана шу муаммо устидаги изланишлар кўп йиллардан бери олиб борилса ҳам яхши натижа бермаган эди. Пахта толасининг таркиби жуда мураккаб бўлиб, сирт юзасида оз миқдорда ёғ-мой моддаларининг бўлиши фақат сув ёрдамида намликни ошириш имконини бермади. Бу муаммони толалар кимёси устида 30 йилдан ортиқ изланиш олиб борган профессор Ботир Иброҳимович Ойхўжаев ва унинг шогирдлари ечишга муваффақ бўлишди. Улар 1984 йилдаёқ пахта толаси ёки табиий жунга баъзи сувда эрувчи полимер, кўп атомли спиртлар ва фаол моддалар аралашмаси сепилганида хом-ашё сифати яхшиланишини кўрсатиб беришган эди. Қўшимча қурилма талаб қилмайдиган, мутлақо зарарсиз модда билан 2 тонна толага ишлов бериш 2—5 сўмга тушади. Ишлов берилган толадан 1 тонна мато олишда Жарқўрғон ип-йигирув фабрикасида 3, Ғиждувон фабрикасида 7 фоиз тола тежалади. Шуни айтиш зарурки, 1 фоиз иқтисод қилиш жумҳурият бўйича қайта ишланаётган тола ҳисобидан 200 миллион сўмни тежаш имконини беради.

Бу илмий изланишларни амалиётга татбиқ этишда Ўзбекистон пахта заводи директори Ҳ. Ҳ. Умархўжаев ҳам яқиндан ёрдам бермоқда. Очиқ тан олиш керак, ҳозирги шароитда янгиликнинг синаб кўрилишига ҳамма корхона раҳбарлари ҳам рози бўлавермайдилар. Тажрибаларнинг кўрсатишича толага эмульсия билан ишлов бериш унинг хоссаларини, айниқса мустаҳкамлигини ошириб, тола сифати яхшиланишига олиб келади. Бу ўз навбатида тола нархини ошириб сотишга имкон беради.

Бу пайтгача Ўрта Осиё жумҳуриятлари иқлими жуда иссиқ ва қуруқ бўлгани учун пахтани шу минтақада қайта ишлаш амалий жиҳатдан ўзини оқламайди, деб ҳисобланарди. Лекин жумҳуриятда кимё фани ва технологиясининг ривожланиши, техника даражасининг ўсиши бизнинг шароитда ҳам толани матога ва тайёр кийим-кечакка айлантириш учун етарли шарт-шароит борлигини кўрсатди. Бу жумҳурият иқтисодий мустақиллигини таъминлаш йўлидаги собит қадам бўлиб, минглаб кишиларни иш билан таъминлаш имконини ҳам беради.

Ҳ. ТУРСУНОВ,
кимё фанлари номзоди, доцент.

УЛЬТРАТОВУШ КАРОМАТИ

Ультратовуш таъсири остида металл титрайди ва қозоннинг ички сатҳига қатлам ўтириб қолмайди. Ўтган иситиш мавсумида ультратовуш қурилмалари синовдан ўтказилган Янгийўл қозонхоналари ходимларига у ортиқча ташвишдан қутилишда ёрдам берди.

Одатда иситиш мавсуми давомида қозонларда ўтириб қолган қатлам ҳосил бўлади. Уларни кислота билан ювиб ташлашарди. Бу бир томондан қиммат, чунки ҳар галги ювиш ярим минг сўмгача тушади, иккинчи томондан хавфли. Чунки ишчилар тоза кислота билан ишлашади. Ультратовуш туфайли Янгийўл қозонхоналарида бу йил кислотадан фойдаланишга ҳожат қолмади. Унинг ўрнига сут зардобидан фойдаланилди.

Янгийўлликларга ультратовуш қурилмаларини Рустави тажриба-механика заводи етказиб берди. Нукусда ҳам ҳозир худди шундай қурилмалар ўрнатилган. Энди Тошкент вилояти ва Андижон иссиқлик энергетикаси ходимлари Рустави ишлаб чиқарувчилари билан бевосита шартномалар асосида ишлашмоқда.

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА КЎРИНГ

27 май—2 июнь

ҲАР КУНИ

● **8.00 СОҒЛОМ БЎЛАЙ ДЕСАНГ** (шанба ва якшанбадан ташқари, ЎзТВ-I).

● **18.00** Ўзбекистон телевидениесининг **«ЯНГИЛИКЛАР»** кўрсатуви (ЎзТВ-I).

● 19.30 да рус тилида **«АХБОРОТ»** программаси (ЎзТВ-I)

● 22.00 да ўзбек тилида **«АХБОРОТ»** программаси (ЎзТВ-I).

● 6.00 да Марказий телевидениенинг **«ТОНГ»** мусиқий кўрсатуви (МТ-I орқали, шанба ва якшанбадан ташқари).

● 20.30 да барча программалар орқали Марказий телевидениенинг **«ВРЕМЯ»** программаси.

● 11.30 да **ТСН** (шанба ва якшанбадан ташқари, 14.30 — ҳар куни МТ-I).

● 8.00 да **ЭРТАЛАБКИ БАДАНТАРБИЯ** (МТ орқали, якшанба куни **«ЗАРЯДКАГА САФЛАНИНГ!»**).

● 19.45 да **«ХАЙРЛИ ТУН, КИЧКИНТОЙЛАР!»** (МТ-II).

• 27, душанба

ЎзТВ I

8.10 Фильм-концерт. 8.40 «Таня ва икки мушкетёр». Бадиий фильм. 9.50 «Иқбол». 18.10 Мультфильм. 18.30 Концерт. 19.00 «Билим — оммага». 19.50 «Муносабат». 21.15 «Изтиробга солма муҳаббат». 22.20 «Деҳқонларнинг долзарб вазифалари. 22.40 «Сени излаб». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

19.00 «Ассалому алайкум». 20.00 «Спринт».

Душанбе кўрсатади

МТ I

8.30 «Мулоқот». 8.50 Футбол шарҳи. 8.20 Ҳужжатли фильм. 9.50 «Жумбоқ» (Ирландия). 9.55 Мультфильмлар. 10.20 «Афсунгарнинг вориси». Бадиий фильм, 1-серия. 11.45 «Афсунгарнинг вориси». Бадиий фильм, 2-серия. 12.50 «Қўшиғим ила қайтиб келаман». 13.25 Ҳужжатли фильм. 14.00 ТСН. 14.15 Мультфильм. 14.25 «Давлат чегараси». Бадиий фильм. 5-фильм. 1-серия. 15.35 Болалар соати 16.35 «Бозор қонунларига биноан...». 17.05 «Мулоқот». 17.20 Мультфильм. 17.30 ТСН. 17.45 Концерт. 21.15 «Рудольфио». Фильм-спектакль. 22.30 Гитарачи Ж. П. Жюмез — меҳмонимиз. 22.45 «Телескоп». 24.00 «Меридиан». Халқаро янгиликлар.

МТII

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.15 «Тош гул». Фильм-спектакль. 10.20 Телефильм. 10.50 Адам Смит бойлиги дунёси. 13.35 «Болалигим кузи». Бадиий фильм. 14.45 «Планета» Халқаро программа. 18.30 Телефильм. 19.20 Коллаж. 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Футбол шарҳи. 21.15 «Губерная ҳаётидан баъзи нарсалар». Бадиий фильм.

• 28, сешанба

ЎзТВ I

8.10 Телефильм. 8.40 «Кобра операцияси». Бадиий фильм. 10.05 «Ешлик» студияси кўрсатади. 10.35 Телефильм. 10.55 «Оқ теракми кўк терак». 18.10 Мультфильм. 18.20 «Изланиш» 19.00 «Қадрият». 19.45 «Стадион». 19.55 «Усмир ва қонун». 21.15 Тижорат хабарлари. 21.25 «Ижод саҳифалари». 22.20 «Спортлото». 22.25 Мусиқа жавони. 23.15 «Икки соҳил». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

19.00 Мультфильм. 19.15 «Ёз тараддудида». 20.00 «Лаҳза». Хабарлар. 20.10 «Шаҳримиз муаммолари».

БИШКЕК КЎРСАТАДИ

МТ I

8.30 Долзарб репортаж. 8.50 «Рудольфио». Фильм-спектакль 10.05 Мультфильм. 10.30 Болалар соати 11.45 «Позиция». 12.55 Л. Берман чалади (фортепьяно). 14.45 «Давлат чегараси». Бадиий фильм. 5-фильм. 2-серия. 15.55 «Қизиқувчилар олами». 16.10 «Чемпионлар билан биргаликда». 16.25 Ҳужжатли фильм. 17.15 «Болалар мусиқий клуби». 18.00 ТСН. 18.15 «Цхинвали». 19.20 Мультфильм. 19.30 «Ким аслида ким?». 21.15 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони». 22.10 «Театр плюс ТВ». 23.40 «Меридиан». Халқаро янгиликлар.

МТ II

8.15 Болалар учун фильм. 9.20 Мультфильм. 9.45 Телефильм. 10.15 «Компьютер билан мулоқот». 11.00 «Баҳорнинг бир куни». 13.30 «Уч бўйдоқ яшаган эди». Бадиий фильм. 1-серия. 14.35 «Сизга, ветеранлар...». 15.30 Ритмик гимнастика. 16.00 Мультфильм. 18.30 «Деҳқон кантатаси». 19.00 Ритмик гимнастика. 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Теннис.

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Спринт». 21.40 «Билим қирралари». 22.30 «Цирк! Цирк! Цирк!». 23.15 СССР Олий Кенгашининг сессиясида.

• 29, чоршанба

ЎзТВ I

8.10 «Фарзанд — ҳаёт гули». 9.00 «Сени излаб». Бадиий фильм. 10.05 «Элга хизмат: талаб ва таклиф». 10.35 «Кирди баҳор кўнглима...». 11.15 «Ешлик» студияси. 18.10 Мультфильмлар. 18.35 «Футбол чорраҳаларида». 19.05 «Шеърият дафтаридан». 19.50 «Таълим ва маданий мерос». 21.15 Тижорат хабарлари. 21.20 Концерт. 22.20 «Тафаккур гулшани». 23.15 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».

ЎзТВ II

19.00 Телефильм. 19.20 «Суҳбатга таклиф этамиз». 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Тамарахоним» ҳузурида.

АШХОБОД КЎРСАТАДИ

МТ I

8.30 «Ишчан чопар». 8.50 «Свердловсклик «Пируэт». 9.35 «Хизматкор», «Қишлоқ латифаси». 10.35 «Болалар мусиқий клуби». 11.45 «Театр плюс ТВ». 14.45 «Саҳродаги кўнгилли манзара». Бадиий фильм. 15.50 Концерт. 16.10 Болалар соати. 17.10 ТСН. 17.25 «9-студия». 18.25 Телефильм. 19.25 «Қирдаги отишма». Бадиий фильм. 21.15 Футбол. Европа чемпионати. 23.00 Теннис. 23.15 Футбол. Европа чемпионлари кубоги. Танаффус пайтида — Теннис. 01.10 «Европа плюс».

МТ II

8.15 «Фламинго». 8.35 «Болалигим тушга кирибди». 9.05 Болалар учун фильм. «Кекса устанинг васияти». 10.10 Мультфильм. 10.30 «Қадрдон» дўстимга». 13.45 «Уч бўйдоқ яшаган эди». Бадиий фильм. 2-серия. 14.50 Аҳлоқий мавзуларда кўрсатув. 18.30 Оркестр чалади. 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Коллаж. 20.05 «Кумуш торлар».

ТОШКЕНТ СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Пульс. Хабарлар. 21.25 «Кинонигоҳ». 23.15 СССР Олий Кенгашининг сессияси. 00.15 «Менинг лўлиларим». Бадиий фильм.

• 30, пайшанба

ЎзТВ I

8.10 «Дорбозлар». Бадиий фильм. 9.25 «Бугунги кун техникаси». 10.25 «Ешлик» студияси. 11.10 «Бунёдкор». 18.10 Мультфильм. 18.20 «Яхшидан боғ қолади...». 18.55 «Алифбо сабоқлари». 19.45 «Ешлик» оқшоми». 21.15 «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Қувондиқ Искандаров ва Холисхон Қодировалар ижросида ўзбек классик қўшиқлари. 22.20 «Шарқ юлдузи» саҳифаларида. 23.05 «Зарблар сеҳри».

ЎзТВ II

19.00 Регби. 20.00 «Эсдалик учун дастхат».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

МТ I

8.30 ИИВ маълумотларига кўра... 8.50 Футбол. Европа чемпионати. 9.40 «Чемпионлар билан биргаликда». 9.55 Мультфильм. 10.05 Телефильм. 10.30 Болалар соати. 11.45 Футбол. Европа чемпионлари кубоги. 14.45 «Иван». Бадиий фильм. 15.55 «Қизиқувчилар олами». 16.10 «Онам, дадам ва мен». 16.40 «Рококо». 17.00 «....16 ёшгача ва ундан катталар». 17.45 «Россия тароналари». 18.00 ТСН. 18.15 Телефильм. 18.40 Мультфильм. 19.00 Концерт. 19.30 «Ким аслида ким?». 21.15 ИИВ маълумотларига кўра... 21.30 «Эфирда мусиқа». 23.30 «Пи» белгиси билан». Танаффус пайтида (00.15) — «Меридиан». Халқаро янгиликлар.

МТ II

8.15 Болалар учун фильм. «Кекса устанинг васияти». 9.20 Мультфильм. 9.30 Концерт. 10.10 Ҳужжатли фильм. 10.35 Н. Чепрага куйлайди. 11.00 «Эҳром». 13.30 «Бу йигитлар дўстлиги». Бадиий фильм. 14.35 «Лонго май — умринг узоқ бўлсин». 18.30 «Телевизион мусиқий абонемент». 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Ҳужжатли фильм.

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Юнитекс интернешнл» фирмаси таништиради... 21.40 Юмор кечаси. 22.10 «Кадрда ва кадр ортида». 23.15 СССР Олий Кенгашининг сессиясида

• 31, жума

ЎзТВ I

8.10 «Дарахт ва унинг илдизлари». 8.40 «Камолот сари». Бадиий фильм. 10.00 «Ўзбекистон» тележурнали. 10.20 «Ешлик» студияси. 18.10 Мультфильм. 18.20 «Келажагимиз — мактабда». 19.00 «Фармон ва ижро». 19.45 «Анъаналар этади давом...». 21.15 «Маърифатнома». 22.20 «Кино усталари». 23.20 «Инсон ва қонун».

ЎзТВ II

19.00 «Қизиқарли учрашувлар». 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Мусиқий дақиқалар».

БИШКЕК КЎРСАТАДИ

МТ I

8.30 Сюита. 9.00 Телефильм. 9.40 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.25 «Қирдаги отишма». Бадиий фильм. 11.45 «Кинопанорама». 14.45 «Студенаяда қишлаб қолинг». Бадиий фильм. 15.55 «Қизиқувчилар олами». 16.10 Концерт. 16.35 «Сизга, ветеранлар...» 18.00 ТСН. 18.15 Мультфильм. 18.25 С. Рахманинов. «Қоя» Симфоник фантазия. 18.40 «5 «Б»лик ғаройиб бола». Бадиий фильм. 21.15 «ВИД» таништиради: «Дело», «Шоу-биржа», «Музобоз», «Эм-ти-ви». 23.30 «Меридиан». Халқаро янгиликлар. 23.50 Джаз портретлари.

МТII

8.15 Болалар учун фильм. «Кекса устанинг васияти». 9.20 Телефильм. 10.15 «Телевизион мусиқий абонемент». 11.15 Мультфильм. 13.30 «Севги кечирмайди». Бадиий фильм. 14.35 «Ленинград акварелларии». 15.05 «Лонго май — умринг узоқ бўлсин». 18.30 «Ажойиб Дрезден». 19.15 Спорт ҳамма учун. 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 Теннис. 21.15 Концерт.

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ:

21.30 «Бу оқшомда».

• 1, шанба

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Ёз учун аъло баҳо». Бадиий фильм. 10.15 «Тошкент студиясининг «Болалар видеоканали. 18.00 Мультфильм. 18.15 «Бир жаҳон болалармиз». 19.00 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.45 «Меҳр чашмаси». 21.15 «Рақсларим — орзуларим». 22.00 «Ҳафтанома». 23.00 «Мулоҳаза».

ЎзТВ II

АШХОБОД КЎРСАТАДИ:

10.35 Телефильм. 11.30 Реклама. 11.35 Концерт. 12.35 «Уфқ». 13.35 «Оба дурмуши». 17.00 Туркманистон ССР халқ артисти, композитор Ч. Нуримов таваллудининг 50 йиллигига бағишланган ижодий кеча. 18.10 «Ровесники». 19.10 «Эпед». 19.55 «Туркманистон». 20.10 Кичкинтойлар, сизлар учун. 21.15 «Туркманистон». 21.35 «Бизнинг шанба кунги дам олиш кўрсатувларимиз».

МТ I.

6.00 Ҳужжатли фильм. 6.20 Мультфильмлар. 7.00 Ритмик гимнастика. 7.30 ТСН. 7.45 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 8.15 «Циркни ҳамма севади». 9.00 «Звони руссие» фольклор триосининг чиқиши. 9.15 «Итальян сюжетлари». 10.05 «Тонг юлдузи». 11.05 «Яна бир бор севги ҳақида». 12.40 «Ер — она масканимиз». 12.45 Ёзувчи А. Проханов билан учрашув. 14.00 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 14.45 «Золушка» балетидан сюита 15.25 Мультфильм. 16.00 «Халқаро панорама». 16.45 «Лапарлар байрами». 17.15 «Ким аслида ким?». 18.15 Шеърият лаҳзалари. 18.20 «Днестряне» ансамблининг чиқиши. 18.30 «КВН-91». 21.15 «Абадий эр». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 23.50 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг».

МТ II

6.45 Бадантарбия машқлари. 7.00 «Ҳайвонот оламида». 10.30 «Киносерпантин». 12.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 15.30 «Ҳамдўстлик». видеоканали. 17.00 Волейбол. 18.00 Мультфильм. 18.30 «Киносерпантин». 19.30 Ҳужжатли фильм. 20.00 «Здоровье». 21.15 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали 23.15 «Киносерпантин». 23.45 Теннис. 00.15 «Сени кўргани кўзим йўқ». Бадиий фильм.

• 2, якшанба

ЎзТВ I.

8.00 «Ҳафтанома». 9.00 «Бинафшаранг шар». Бадиий фильм. 10.15 «Қувноқ учрашувлар». 10.45 Спорт кўрсатувлари. 11.45 Араб тили. 12.15 «Гул ва Наврўз». Спектакль. 14.05 Инглиз тили. 14.35 «Деҳқон ва замин». 15.35 «Хитойлик киноижодкорлар — студиямиз меҳмони». 16.15 «Чўл бунёдкорлари». 18.00 Мультфильм. 18.15 Болалар учун «Кичкинтой» кўрсатуви. 18.45 Наманган вилояти ҳажв театрининг томошалари. 19.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нафосат». 21.15 «Нафосат» кўрсатувининг давоми. 22.20 «Дельфин нидоси». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Сапеда». Мусиқий ахборот. 10.05 «Яхши деган нима?» 11.15 «Орбитадан қайтиш». Бадиий фильм. 17.50 «Орбитадан қайтиш». Бадиий фильм. 19.15 «Сеҳри мукалам». 20.00 «Ҳафта». 21.15 «Кошонак Лайли». 22.15 Еш ижрочилар концерти. 23.15 «Телетомошабин ҳамроҳи».

МТ I

6.00 Телефильм. 6.30 «Тонг юлдузи». 7.30 ТСН. 7.45 «С» формуласи». 8.15 «Спортлото» 8.30 «Эрта саҳарлаб». 9.30 «Ватан хизматида». 10.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 11.00 «Ҳайвонот оламида». 12.30 «Қишлоқ янгиликлари». 13.30 «Мусиқий киоска». 14.00 «Веди». 14.45 «Душманни ажрата бил» (Туркия). 14.50 Якшанба концерти. 16.25 «Уолт Дисней таништиради...» 17.15 «Рок сабоқ». 18.15 «Виртуози Москви» камер оркестрининг концерти. 18.30 Якшанба кинозали. 19.20 «Кичик эҳтирослар». Бадиий фильм премьераси. 21.15 Футбол. СССР чемпионати. МАСК — «Пахтакор». Танаффус пайтида (22.00) — «Хронограф». 23.20 Эстрада юлдузлари — хоккей юлдузларига».

МТ II

7.30 Зарядкага сафланинг! 7.45 «Оила». 8.45 «Европанинг маданий марказлари». 10.00 «Майдон». 13.00 Теннис. 13.30 «Сиз яшаётган олам». 14.40 Кляждаги волейбол бўйича Бутуниттифоқ турнири. 15.10 «Испанола» ансамбли чалади. 15.30 «Планета». Халқаро программа. 16.30 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик видеоканали. 18.30 Муаллифлик телевидениеси. 21.00 Муаллифлик телевидениеси 21.15 Мультфильмлар. 21.30 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали.

ИШОНЧЛИ ЁРДАМЧИ

Тошкент тўқимачилик комбинатида бутун «қоғоз бухгалтерияси»ни компьютерлар зиммасига юклашга қарор қилишди. Бу ерда ҳисоб-китоб ва ҳисоботлар тайёрлашнинг турли шаклларини олиб бориш учун мўлжалланган компьютер системаси жорий этила бошланди.

Эскириб қолган электрон-ҳисоблаш машиналари ўрнини анча кўпроқ операцияни бажарадиган замонавий техника эгаллади. Чунончи, янги системага барча жиҳатларни — қўшимча тўланадиган ҳақлар ва ушлаб қолинадиган пулларни ҳисобга олиб, иш ҳақи ёзишни, омборлардаги тайёр маҳсулот ҳаракатини ҳисоблашни ва ҳатто юк ортиш билан боғлиқ фармойишлар тайёрлашни бемалол «топшириш» мумкин.

Автоматлаштирилган бошқарув системаси бўлими фабрикалар директорларининг ва комбинат раҳбарларининг хоналарида ишлаб чиқаришнинг боришини назорат қилиш учун мўлжалланган компьютерлар ўрнатиш масалаларини ишлаб чиқмоқда.

«Ақлли» машиналар керак бўлган заҳоти қарздор истеъмолчилар тўғрисидаги барча маълумотларни беради ва айни пайтда ҳақ тўлаш талаб қилинган мактубларни тайёрлаб беради. Ишлаб чиқаришни тўла компьютерлаштириш йил охиригача тугалланиши керак.

КОРХОНА ҲИСОБИДАН

Бундан буён «Совпластитал» Совет—Италия қўшма корхонасининг ходимлари тушлик танаффус вақтида Италия музқаймоғидан еб, унинг кетидан ажойиб қаҳва ичишлари мумкин. Бу ерда озиқ-овқат комплекси ишга туширилди. 150 ўринли ошхона ва қаҳвахона Германияда чиқарилган «Нагема» линиялари ва Италия автоматлари билан жиҳозланган. Ходимлар хоналарни жиҳозлашни ўз зиммаларига олдилар. Улар бу ишни бажаришга ўзларининг энг яхши дизайнер-рассомларини жалб этдилар. Мебель масаласи ҳам муаммо бўлмади. Чунки енгил ва қулай пластмасса столлар ҳамда стуллар сал нарида, ишлаб чиқариш цехларида тайёрланади.

Комплексда анъанавий миллий таомлар — кабоб ва паловдан ташқари жуда хилма-хил Европа таомлари ҳам тайёрланади. Булар орасида жуда нозик дидлилар учун мўлжалланган яхна овқатлар ҳам бор. Буларнинг барчаси чўнтакни чақмайдиган нархларда сотиляпти. Корхона маъмурияти ва меҳнат жамоаси кенгашининг қарорига кўра, ҳар бир ходимга ҳар куни икки сўм тўланяпти, тушлик учун харажатлар эса 1—1,5 сўмдан ошмаяпти.

(ЎзТАГ).

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

ХОНАДОН ГУЛШАНИ

Дарвозасининг пештоқига «Ленин кўчаси, 137-уй» деб ёзиб қўйилган ҳовлида яқинда уй-боғча иш бошлади. Ҳозир бу ерда Иштихон ноҳияси марказида истиқомат қилувчи хизматчиларнинг 10 га яқин фарзанди тарбияланмоқда. Рамила Валиева мудиралик қилаётган «Орзу-9» болалар боғчаси қошида ташкил этилган бу хонадон-боғчада ёш тарбиячи Барно Қаноатова жажжиларга мураббийлик меҳрини улашаяпти.

Ҳа, Иштихон ноҳия халқ таълими бўлими хотин-қизларни меҳнатга жалб этиш, уларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатиш, айни чоғда аёлларимизнинг мушкулини осон қилиш, ҳурмат-эъзозини жойига қўйиш борасида хайрли ишга қўл урди. Бўлим мутасаддилари бугунги куннинг долзарб вазифаларидан келиб чиққан ҳолда хонадонларда боғчалар очишга катта эътибор бераяптилар.

Бундай боғчалар ҳозиргача кўпгина хонадонларда ташкил этилди. Жажжиларга эътибор тағин ҳам ошади.

А. ТУРДИЕВ.

СПОРТ

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг биринчи гуруҳи иштирокчилари шу кунгача 9—10 тадан учрашув ўтказдилар. Тираспоплик футболчилар ўн саккиз имкониятдан 14 очко тўплаган ҳолда пешқадамлик қилаяптилар. Улар беш учрашувда ғалаба қозониб, тўрттасида дуранг натижага эришдилар. Жамоалар орасида бирон маротаба мағлубиятга учрамаган «Тилигул» футбол жамоасидир.

Мавсум бошланишидан олдин кўпчилик мутахассислар бир вақтлар олий гуруҳда қатнашган жамоалар кучлилар сафига қайтиш учун бор маҳоратларини намойиш этадилар, деган эдилар. Лекин «Зенит», «Нефтчи» ва «Қайрат» футболчилари кутган даражада ўйин кўрсатмаётирлар.

Ўйинлар жадвали

	Ў.	Т.	О.
«Тилигул»	9	13-6	14
«Текстильщик»	10	16-10	13
«Ротор»	9	16-9	13
«Буковина»	10	11-5	13
«Навбаҳор»	9	8-2	13
«Ростсельмаш»	9	11-5	11
«Уралмаш»	10	13-8	10
«Локомотив»	9	8-8	10
«Таврия»	9	13-17	10
«Динамо» Сх	10	4-3	10
«Нефтяник»	9	9-9	9
«Динамо» Ст	10	9-9	9
«Қайрат»	9	6-6	9
«Геолог»	10	9-11	9
«Факел»	10	5-9	9
«Зенит»	10	7-7	9
«Нефтчи»	10	6-9	8
«Шинник»	9	9-14	8
«Котайк»	10	6-12	8
«Зимбрул»	10	8-10	8
«Пардаугава»	10	4-14	4
«Кубань»	9	4-12	3

Навбатдаги тур учрашувлари 27 майда ўтказилади. Шу куни «Навбаҳор» «Зенит, «Нефтяник» эса «Пардаугава» жамоаларининг меҳмони бўлади.

ТЕННИС

Германиянинг Дюссельдорф шаҳрида жамоа ҳисобида жаҳон кубоги учун мусобақалар давом этмоқда. Унда қатнашаётган мамлакатимиз вакиллари иккинчи давра мусобақаларини бошлашди. Дастлаб испанияликлар билан бўлган учрашувда теннисчиларимиз 1:2 ҳисобида имкониятни бой бердилар. Кейин эса шундай ҳисобда аргентиналик теннисчиларни мағлубиятга учратдилар. Бунда Андрей Черкасов Хораско де ла Пенни, Волков эса Франко Дэвинни енгди. Аргентиналиклар жуфтлик баҳсида устун келдилар.

Швеция — Испания учрашувида 3:0 ҳисоби қайд этилди. Энди вакилларимиз ҳал қилувчи финалда иштирок этиш учун швециялик лар билан куч синашадилар.

ГИМНАСТИКА

Афинада ўсмир ва қизлар ўртасида Европа биринчилиги бўлиб ўтди. Айниқса ўсмирларимиз ўзларини кўрсатдилар. Минсклик Иван Иванков беш маротаба ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди. Черкасслик Дима Василенко эса уч маротаба зафар қучди.

Қизларимиз кутилганидек қатнаша олмадилар. Улар орасида фақат республикамиз вакили — олмалиқлик Розалия Галиева олтин медални қўлга киритди. Москвалик Нина Кочеткова тўрт маротаба ҳурмат шоҳсупасининг учинчи поғонасига кўтарилди. Тольяттилик Оля Шуваева кумуш медални қўлга киритди.

ЭНГ КАТТА БОЙЛИК

Ҳозирги кунда районда 600 дан ортиқ шифокорлар 64 минг аҳолига намунали тиббий хизмат кўрсатмоқда. Дастлабки йилларда касалхонамизда бор-йўғи 270 бемор даволанган бўлса, эндиликда 650 нафар беморга тиббий хизмат кўрсатилаётир. 80-йилларда беморларга 7 бўлим хизмат кўрсатган бўлса, айни кунларда 18 та бўлим халқимиз соғлигини назорат этмоқда. Ўтган давр ичида 111 ўринли бош корпус, 60 ўринли туғруқхона, 240 беморни қабул қиладиган шифохона ва физиотерапия бўлимлари очилди.

Шу кеча-кундузда касалхонамиз шифокорлари 259 нафар Улуғ Ватан уруши, 467 нафар меҳнат ногиронлари, 440 нафар қаҳрамон оналар ва 84 байналмилалчи жангчиларга беминнат тиббий ёрдам кўрсатмоқдалар. Шунингдек, 9 жойда ташкил этилган доимий дорихоналардан юқорида тилга олинган кишиларга бепул ва навбатсиз хизмат кўрсатилаяпти. Шифокорларимиз халқ орасида, уларнинг яшаш жойларида иш олиб боришга алоҳида эътибор беришмоқда. Ҳозирги кунда 13 та қишлоқ ҳакимлик шохобчалари ноҳиямиз қишлоқларига тиббий хизмат кўрсатмоқда. Ўтган қисқа вақт ичида Куйбишев номли, Охунбобоев номли жамоа хўжаликларида янги шифохона бўлимлари очилди. Ноҳия ижроия ва фирқа қўмиталарининг ташаббуси билан замонавий талабларга жавоб бермайдиган касалхона бинолари кенгайтирилди, фаннинг сўнгги ютуқлари асосида ишлаб чиқилган медицина асбоблари билан жиҳозлантирилди.

Меҳнат қилган элда азиз, дейди доно халқимиз. Ўзининг ҳалол хизмати билан эл назарига тушган шифокорларимиз кўп. Ана шулардан бири — болалар шифокори Ф. Қурбоновадир. Фотима Тошкент тиббиёт олийгоҳини болалар касалликлари куллиётини битириб келгандан бери шу даргоҳда ишлайди. У ўз касбига астойдил ихлос қўйган шифокорлардан, ўз устида ҳамиша изланади. Шу бўлимда ишлаётган Дилором Аминжонова, Нишона Бобониёзова, Маргарита Назарова сингари болалар ҳакимлари ҳам халқ саломатлиги йўлида сидқидилдан хизмат қилишмоқда. Касалхонамизда медицина назорати яхши йўлга қўйилганлиги туфайли болалар орасида учрайдиган бўғма, кўк йўтал, қизамиқ ва катта ёшдагиларда учрайдиган ичкетар касалликлари деярли йўқолмоқда. Булардан ташқари улар мавсумий боғчаларда, мактабларда бўлиб, санитария-гигиена аҳволини назорат этадилар, керакли маслаҳат ва тиббий хизмат кўрсатадилар.

Ноҳиямиз шифокорлари Иттифоқимизнинг йирик Саратов, Москва, Харьков ва бошқа шаҳарлари билан яқиндан алоқа боғлашган. Бу эса халқимизга тиббий хизмат кўрсатишни янада яхшилайди. Орзиқул Неков, Тўймурод Жўраев, Ўлмас Ҳамроева сингари шифокорларимиз мазкур шаҳарларда бўлиб даволашнинг илғор усуллари ҳақида кўп нарсалар билиб қайтишди. Айни пайтда иш фаолиятлари билан боғлашган. Улар ҳозир баъзи касалликлар муолажаси билан боғлиқ мураккаб операцияларни амалга оширaётирлар.

Шифокор Нур Акрамов 30 йилдирки, ўз вазифасини аъло даражада адо этиш билан бирга ёшларга устозлик қилмоқда. Шу боис касалхонанинг кўпчилик шифокорлари уни устоз сифатида беҳад ҳурмат қилишади. У СССР соғлиқни сақлаш аълочисидир. Шифохонада ҳозирги кунда 100 га яқин врач ва ҳамшира эл саломатлиги йўлида тер тўкишаётир. Ахтам Тожиев, Зайниддин Давлатов, Али Латипов, Шаҳзода Худойбердиева, Малика Шаропова каби ходимларимиз касалликларнинг олдини олиш учун қишлоқ мактабларида тез-тез бўлиб, турли мавзуларда лекция ва суҳбатлар ўтказмоқдалар. Улар хизматидан ноҳия аҳолиси беқиёс миннатдор. Поликлиникада бир йўла 100 беморга хизмат кўрсатадиган тиш даволаш, жарроҳлик каби жами 16 та кабинет хизмат кўрсатади. Бир сўз билан айтганда, шифокорларимиз эл саломатлиги йўлида бетиним ишламоқдалар. Уларнинг ҳаракати туфайли сариқ касаллиги ўтган йилдагига нисбатан 30 фоиз камайди.

Бошқа минтақаларга нисбатан жумҳуриятимизда кўп болали оналар сони кўп. Бизда аҳолининг кўп қисмини хотин-қизлар ташкил этади. Инсон саломатлиги энг катта бойлик. Аёл саломатлиги эса чексиз бахтдир. Лекин кейинги пайтларда экологиянинг ҳаддан ташқари бузилиши, мева ва сабзавотлар таркибида кўплаб кимёвий моддаларнинг учраши аёлларимизга турли касалликларни келтириб чиқармоқда. Бу касалликларнинг аксарияти қонда оқсил моддаларининг етишмаслиги оқибатида вужудга келади. Камқонлик, яъни анемия касаллиги хотин-қизлар ўртасида кўплиги ҳам шунда. Ҳомиладор аёлларнинг дармонсизлиги, камқонлиги туфайли кўплаб гўдаклар чала туғилмоқда. Ачинарлиси шундаки, уларнинг ярми ёшига етиб-етмай нобуд бўлаяпти. Бу касалликни келтириб чиқарувчи асосий сабаблар асосан витаминли овқатларга тўймасликдир. Қолаверса кўпчилик мавсумий боғчаларда фарзандларимиз соғлом ўсишига яхши шароит яратилмаган. Ҳатто оддий санитария-гигиена қоидалари талабларига ҳам жавоб бермайдиган шийпонлардаги ноқулай аҳволдан эмизикли болалар азият чекмоқдалар. Булардан ташқари аҳоли гўшт, сут ва бошқа маҳсулотларни кам истеъмол қилмоқда.

Шу кеча-кундузда районимиз далаларида, ташкилот ва хўжаликларида 20 мингга яқин аёл меҳнат қилаётир. Дала меҳнатчиларининг соғлигини сақлашда гинекология бўлими муҳим роль ўйнамоқда. Хотин-қизлар мунтазам кўрикдан ўтиб туришади. Ўлмас Ҳамроева, Ноила Аминова, Ўғилой Тоғаева, Музаффар Саидов сингари шифокорлар кўмагида ҳомиладор аёллар ўз вақтида ҳисобга олиниб, соғлиги мунтазам кузатиб борилмоқда. Бўлимнинг ўндан ортиқ ҳамшира ва врачлари бутун кучларини хайрли ишга сарфламоқдалар.

Касалхонамиз шифокорлари мамлакатимиз иқтисодий-сиёсий ҳаётида ташвишли ҳолат юзага келган мураккаб вазиятда эл саломатлигини сақлашни ўзларининг муқаддас бурчлари деб биладилар ва шифокор деган номни оқлаш учун билим, тажрибаларини ишга солавeрадилар.

С. МУРОДОВ,
Пешку ноҳия касалхонаси бош шифокори, СССР соғлиқни сақлаш аълочиси.

Унумли меҳнатдан кейин шинам чойхонада мириқиб дам олишга нима етсин. Пахтачи районида 1991 йилнинг ўтган қисқа даврида 4 та чойхона қурилиб, ишга туширилди. «Яхши дам, меҳнатга ҳамдам», деганларидек кўнгилли дам олган пахтакорларнинг иш унумдорлиги ҳам юқори бўлмоқда.

СУРАТЛАРДА: шарқона услубда қурилган янги «Қўзибоқар» чойхонасидан лавҳалар.

Т. НОРҚУЛОВ
олган суратлар.

ҚАТРА

Ким олса агар пора,
Эл ичра юзи қора.

* * *

Есанг агар текин-текин,
Тешиб чиқар секин-секин.

* * *

Яхши раҳбар элидан сўзлар,
Ёмон раҳбар нафсини кўзлар.

* * *

Қиғирликнинг охири ёмон,
Лола юзни қилар сомон.

* * *

Фарзандингга қилсанг эътибор,
Кексалигинг сира кечмас хор.

* * *

Нопокликнинг тутсанг қўлидан,
Юрак чиқар тинчлик йўлидан.

* * *

Қимматбаҳо совғалар,
Келтиради ғовғалар.

* * *

Рўзғорга кирса ҳаром,
Қочиб кетади ором.

Ўроқжон ҚИЛИЧЕВ.

МУНИС МОМО

Тунда фалакка тикилиб ётсангиз гоҳи-гоҳида юлдузнинг узун из қолдириб учганини кўрасиз. Нақл қилишларича, бу кўчиш кимгадир шодлик, кимгадир мусибат келтирармиш. Истаймизми-йўқми шундай бўлиши табиий. Ҳар ҳолда инсонлар мусибатдан кўра кўпроқ эзгулик бўлишини исташади. Бир-бирига яхшилик, узоқ умр тилашади.

Яқинда Пайариқ ноҳиясида ана шундай қувончли кунни нишонлашди. Ўн тўрт ўғил-қизнинг онаси, 150 дан зиёд невара-чевараларнинг момоси Нозима аянинг қутлуғ 80 ёши тўй қилинди. Қариндош-уруғлар, қўни-қўшнилар тўкин дастурхон атрофида онахонга сара тилаклар тилашди.

Нозима ая турмуш ўртоғи мулла Алибек билан узоқ йиллар тотув, иноқ яшади. Фарзандларини оқ ювиб, оқ таради. Ўқитди, тарбиялади. Уйли-жойли қилди.

Қут-баракали, тагли-тугли оила аъзолари бир-бири билан тотув яшашмоқда. Онахоннинг тўнғич фарзанди Муталиб Алибеков ҳозир 62 ёшда. У узоқ йиллар мактабда ўқитувчи, директор бўлиб ишлади. Абдулаҳад ва Бекпўлат механизатор, Абдурайим агроном, Олтибой ноҳия умумий овқатланиш бўлимининг мудири. Абдураззоқ ва Абдумажидлар ҳисобчи бўлиб ишлашади. Кўплаб невара-чеваралари жумҳуриятнинг турли жойларида яшашади, олий ўқув юртларида таҳсил олишмоқда.

Онахон ҳали жуда тетик. Ҳар бир ишда қизлари ва келинларига бош-қош. Бу йил Алибековлар хонадони 8 қути ипак қуртини парвариш қилишга олишган. Чевар қизлар ва келинлар Мусаллам, Тожихол, Улбозор, Манзура, Гулнора, Холбуви, Феруза, Наргизалар ипак қурти парваришида жонбозлик кўрсатишмоқда.

...Кеч кирди. Чексиз самонинг қаъридан бир юлдуз учди. Айни шу дамда қайсидир хонадонда чақалоқнинг «инга-инга»си эшитилди. Болажонлар кулгусидан эртаги олам мунаввар бўлади.

А. НУРБОЕВ,
М. ҚИЁМОВ.

МАҲМУД НУСРАТНИ БИЛАСИЗМИ?

«Маҳмуд Нусрат деган ёзувчини биласизми?» Унинг ичакузди, ҳангомаларга бой, серкулги асарларини ўқимаган одам кам. Маҳмуд Нусратнинг китоблари жумҳуриятимизда ҳам қайта-қайта нашр қилинган. Номи нафақат Ўзбекистонда, балки бутун дунёда машҳур. Лекин жаҳонга Маҳмуд Нусрат номи билан эмас, Азиз Несин тахаллуси билан танилган. Азиз Несин — машҳур турк ҳажвчиси Маҳмуд Нусратнинг ўзгинасидир. У бу тахаллус қандай юзага келганлиги ҳақида шундай ҳикоя қилади: «1933 йилда ҳар бир турк фуқароси ўз фамилиясига эга бўлиши шартлиги ҳақида қонун эълон қилинди. Менинг фамилиям мақтангудек даражада чиройли эмас эди. Шунинг учун ўзимга «Кимсан?» сўроғи маъносини берувчи «Несин» сўзини танладим. Ҳар сафар фамилиямни айтганларида ўзимнинг ким эканлигим ҳақида ўйлашни истаганим учун шундай қилдим.

Маҳмуд Нусрат, Азиз Несин номи билан адабиёт мухлисларининг севимли ёзувчиси бўлиб қолди. (Азиз — отасининг исми). Лекин Маҳмуд Нусратнинг бундан ташқари яна икки юзга яқин тахаллуси бор. Чунки ҳукумат буюк ҳажвчи ишлайдиган рўзномани ёпиб қўйгач, у асарларини ўзининг машҳур тахаллуси остида эълон қилдира олмаган эди.

Бошқа номлар билан ёзганлиги туфайли Азиз Несин ҳаётида ажабтовур воқеалар содир бўлган. У «Ўзим ҳақимда ҳикоя» номли мақоласида шундай ёзган эди: «Бир марта тахаллусларим туфайли катта англашилмовчилик рўй берди. Болалар учун ёзган ҳикоялар тўпламимни Оя Оташ тахаллуси билан нашр эттирдим. Қизимнинг Оя ва ўғлимнинг Оташ исмларини қўшиб, юқоридаги тахаллусни топган эдим. Кейин эса... Бу китоб адиба Оя Оташ қаламига мансуб асар сифатида туркиялик аёл ёзувчиларнинг асарлари рўйхатига киритилди...».

Умид қиламизки, Маҳмуд Нусрат — Азиз Несиннинг ўткир қаламига мансуб кулгили асарлари туфайли китобхонлар умри янада узаяди.

Д. ШАРИПОВА.

ФОЗИЛЛАР ДЕЙДИЛАРКИ...

Луқмони ҳаким ўз ўғлига шундай насиҳат қилди:

— Ўғлим, нодон ва жоҳил киши сен билан бирор масала устида баҳслашиб қолса, сен унга мулойимлик билан жавоб бер. Агар у сенинг жавобингдан қаноатланмай, жаҳли чиқа бошласа, сўзингни яна қайтариб айтма, у билан олишиб ўтирма, сукут қил.

*** * ***

Бир одам:

— Мен буюк шаҳар аҳлидандирман, — деб мақтанди.

Арасту айтди:

— Бунинг аҳамияти йўқ, аммо сен буюк шаҳар одами бўлишга лойиқмисан ёки йўқми, ана шу аҳамиятга моликдир...

*** * ***

Бир донишманддан сўрадилар:

— Дунёда инсон учун энг яхши нарса нима-ю энг ёмон нарса нима?

Донишманд жавоб берди:

— Дунёда инсон учун энг яхши нарса гўзал ахлоқли, тарбияли, саъй-ғайратли бўлиб, шу гўзал хислатлар билан ном чиқариш. Ўлимдан ҳам баттар ёмон нарса эса ахлоқсизлик, тарбиясизлик ва ялқовлик билан ном чиқаришдир.

— Энг ақлли одам ким?

Донишманд айтди:

— Кўп нарсани билиб, кам сўзлаган, ўз билимига мағрур бўлиб, билимдонлик қилмаган одам энг ақлли ҳисобланади...

ТУҲФА

«Олмалиқ» жамоа хўжалигида (Оҳангарон райони) аҳолининг ўсиб бораётган талаб-эҳтиёжини қондириш мақсадида маданий-маиший бинолар қурилиб, ишга туширилмоқда.

Яқинда меҳнаткашлар яна бир қулайликка эга бўлдилар. 10 минг беморга хизмат кўрсатадиган тиббиёт шохобчаси барпо этилди.

— Ғамхўрликдан ниҳоятда мамнунмиз, — дейди қўйчилик бригадаси етакчиси Мирзааҳмад Турдибоев. — Айниқса биздек чўпон-чўлиқлар онласи эндиликда шифо излаб Олмалиқ, Ангрен, Оҳангарон сингари шаҳарларга қатнамайдиган бўлдилар.

А. НАВРЎЗОВ,
А. МАҲКАМОВ.

БОШҚОТИРМА

1. Ерга бериладиган ишлов. 2. Чорва экини. 3. Мўл ҳосил манбаи. 4. Ўсимлик касаллиги. 5. Полиз экини. 6. Зараркунанда, баргсиз, илдизсиз ўсимлик. 7. Деҳқон қуроли. 8. Пиёз нави. 9. Бошоқли ғалла экини. 10. Экинга бериладиган парвариш. 11. Ҳосилдаги фойдали модда. 12. Дуккакли экин. 13. Пахта нави. 14. Кузги резавор. 15. Оилавий деҳқончилик усули. 16. Қишлоқ хўжалиги машинаси. 17. Чилги резги. 18. Эрта пишар қовун нави. 19. Ниҳол негизи. 20. Сизот сувлари оқадиган ўзан. 21. Жамоа хўжалиги раҳбари. 22. Минерал ўғит. 23. Дала нозири. 24. Ҳайдалган ерни текислаш мосламаси. 25. Оқар сув йўли.

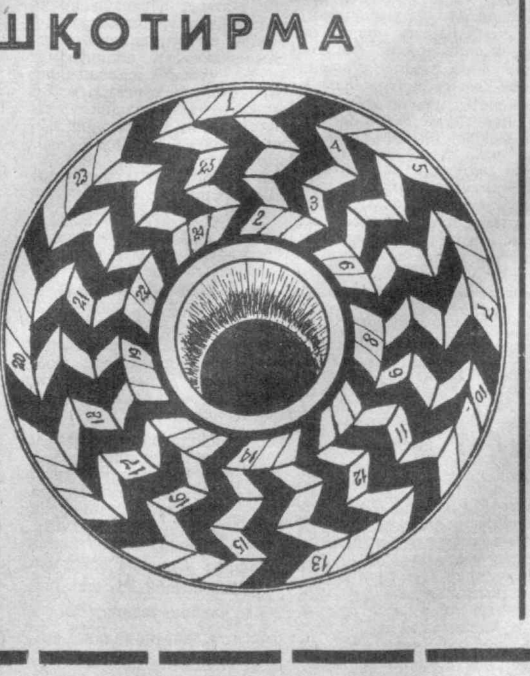

Тузувчи:
Турсунали ҒАНИЕВ.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5386.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12